

279730

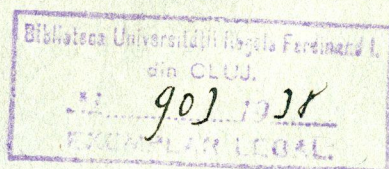
OBSERVATORUL

Revistă de orientare culturală

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IX-1

IANUARIE 1936

B
BUCUREȘTI

1 9 3 6

OBSERVATORUL

revistă de orientare culturală

CUPRINSUL:

✓ *Al. Bacu*: Umil prinos de recunoștință

Buletin literar:

Ion Nicoară: Literatură în jurul bolșevismului.

Miryam: Colțuri

Lalette Romano: Tristețea mea.

Mia Frollo: Colind de toamnă.

„ „ Crăciun al copilăriei mele

Buletin politic:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Gh. P. Gheorghiu: Socialism, comunism, lupta de clase, revoluția mondială, reorganizare socială. Partidele politice.

Buletin artistic:

Luca della Robia: De vorbă cu Dl. Berea.

Buletin Bisericesc:

C. Couturier; Pentru unitatea creștinilor.

Insemnări:

Dumitru Neda: Sfântul în redingotă.

* *N. Cartojan*: Poema cretană „Erocrit”.

L'Orient Chrétien: Des Apôtres jusqu'à Pnotius.

* *C. Stere*: Ciubărești. — În Ajun.

E. Lovinescu: Bălăuca.

Cezar Petresc: Luceafărul.

Umil prinos de recunoștință

Nici un fel de drept nu-mi încuvințează să vorbesc de sentimentele de admirație pentru Regina Maria și cu părere de rău mărturisesc că n'am nici o calitate care să-mi îngăduie dorința mea de a le exprima. Am îndrăsnit însă să prind prilejul unei aniversări ce face cu puțință să se audă și cea mai umilă urare, fiindcă ani de-a rândul m'a stăpânit o stăruitoare nevoie de a spune cu glas tare cuvintele isvorâte din admirația mea pentru Regina noastră.

Nu m'aș fi încumetat poate nici azi să aduc la îndeplinire dacă această dorință n'ar fi devenit în ochi mei o datorie către mine însumi. Trebuia să încerc deslușirea în vorbe a ceea ce numai sentimentele mele mă ajutase să aflu, fiindcă fără să fi cunoscut amănunte din viața Sa, fără să fi trăit vreodată în jurul Său, descoperisem numai intuitiv, aproape numai simțind, neprețuita comoară hărăzită țarei noastre și femeilor din veacul nostru. Individualitatea Sa adevărată, acel complex tainic de calități proprii fiecăruia, fusese perceptibil sensibilității mele, înainte ca mintea să judece împrejurările.

De aceea, un fel de mândrie mă cuprinde azi când tot ce e personalitate însemnată la noi și aiurea, o zugrăvește așa cum a înțeles-O sufletul meu. Și o astfel de mândrie nu numai că mi-a mărit dorința de a mărturisi acest fel de a prinde înțelesul gesturilor Sale exterioare, acest fel de a înțelege pornit din adâncuri greu de deslușit, dar mi-a trezit o datorie de recunoștință: Dorința mea, numai la gândul că s'ar putea să rămână neîndeplinită și dinainte o simțeam ca o remușcare, ca o părere de rău că n'am meritat norocul de a fi putut înțelege chipul Reginei Maria, că n'am meritat o sensibilitate ca aceea ce mi-a dat fericirea de a O iubi de a O ști fără a O cunoaște.

Aș putea să număr de câte ori am văzut pe Regina Maria-Prima dată ca Principesă Moștenitoare, în trăsura regală, când, în mersul mai potolită al cailor, intra în curtea palatului din Calea Victoriei.

Cum puteam să uit strălucitoarea arătare?! Acum după atâția ani după atâtea alte impresii, îmi dau seama că lumina aceea desprinsă din întreaga Sa persoană, mi-a rămas în ochi de atunci ca să-mi ajute s'O văd.

Pe urmă, înaprejurările mi-au fost mai prielnice. În apropierea Sa însă, atunci când ne primea ca membri a diferitelor societăți, rămâneam mai retrasă, să nu fiu stingerită de timiditate în ceea ce întreprindeam, aproape fără voia mea: O priveam. Cu un interes nemărginit. Adesea surprindeam asupra mea privirile mirate ale însoțitoarelor mele și mă căsneam să-mi ascund curiozitatea închizând ochii, totuși îngrijorate că ascuțimea dărînței mele de a înțelege ar putea să străbată prin pleoapele închise.

Nu țineam minte, poate nici nu vedeam, amănunte din înfățișarea Sa, felul pieptănăturii, sau rochia, sau bijuteriile. Din tot ce era formă atingibilă mă desprindea clipa trecătoare, să văd mai mult decât ceea ce era în văzul tuturor, așa cum îmi închipui c'ar fi cu puțință într'o lume unde fiecare ne-am arăta unii altora nu cum părem, nici cum credem, ci într'adevăr ceea ce suntem. Și decât scopurile imediate, cele pentru care ne găseam în apropierea Majestății Sale, mi-era mai sensibil mai concret freământul produs de sentimente dintre Ea și noi. Retreceam fără să știu cum, și fără orânduială prin stări și transformări, prin care trebuise să treacă sentimentul de acceptare, de supunere ca și cel de credință fierbinte sau de devotament absolut, al insului care eram, neînsemnata părțică dintr'un întreg alcătuit din ciudate împotriviri. În conștiința mea se desfășura îngrămădite cum le venea rândul să le percep, încercări și prefaceri, începuturi statornicite în tradiție sau neprimite, sumedenie de înfălniri de tot felul ce pot întinde și au întins, punți de legătură între domn și supuși săi.

Privind-O, cu nepotolită dorință de a pricepe rostul faptelor săvârșite până la clipa ce trăiam, deslușeam cu înfiorare, ca și cum auzeam cuvinte rostite, că o forță binevoitoare pentru noi, a ajutat la depănatul ursitei noastre; că înfășișit, umilințele noastre de veacuri, mișcaseră balanța dreptății de partea noastră și că ne fusese trimisă ca răsplată, acest vlăstar de regi și împărați, înzestrată cu cele mai de seamă însușiri, aleasă să risipească comorile Sale, pentru a îmbogăți viitorul poporului nostru românesc. Și mi se părea privind-O, că strălucirea de care era învăluită se răsfrângea pe fața României și în înfrigurarea mea, îmi apăreau contopite, țara mea scumpă și această mândră regină. Simțeam fără să fi aflat dela nimeni așa cum aflasem dela lucruri, că această contopire se săvârșise fiindcă o voise în clipa sosirii pe pământul nostru și o voise fiindcă, primind insuflarea așteptărilor noastre, înțelesese că ceea ce purta în suflet, comoară moștenită de însușiri regești, aparținea dinainte Reginei care era să fie.

Trebuie să mărturisesc bucuria de a fi putut înțelege ceea ce

se desprindea din faptele înconjurătoare, ca nemai întâlnit în viața noastră. Ne înfiase o Regină care își crease din împrejurări noi, un șir întreg de îndatoriri noi și care prin săvârșirea datoriiilor către poporul adoptat, depășea măsura timpurilor și atingeau un chip de Regină mai presus de oricare altul.

Ca femei și ca româncă sunt nesfârșit recunoscătoare. E împlinit visul ce-mi făurise iubirea mea de țară, e împăcată și teama că o asemenea realizare feminină ar fi cu neputință.

Acum după ce am citit „Povestea vieței Mele“, mi se lămurește și mai precis că o forță știutoare de toate, știutoare de aventurile și însuflețirile și de toate dorurile neamului nostru, hotărise să împlinească așteptările noastre și să isbutească la această unică întru chipare de Regină. Fără îndoială, o putere providențială a ținut seama de frământările care au sbuciumat ființele atâtor femei încoronate, de atâtea trecute vieți de domnițe jertfite. Din suferința din mila și iubirea, din ambiția și mândria ce le străbăteau inima la orice năzuire de a merge înaintea supușilor lor, din aceste daruri dumnezeiești împărțite la întâmplare, răsleț și singuratic când uneia când alteia, o forță a dreptății și potrivit legii care nu lasă zădărniciță nici o strădanie, a alcătuit pe pământ străin, pentru noi, acest măreț chip de Doamnă.

Cum să putem ajunge, să arătăm, că așa minunată răsplată nu numai că răspundea dorului și nevoilor noastre dar că ne-a pus în suflere, puțința de a prețui, de a înțelege rostul adevărat al venirii Sale printre noi?!

Nu, de bună seamă, potrivirea între năzuințele noastre și această dăruire regească, nu poate fi jocul orb al întâmplării nici altul orânduit de soartă singură. Singur, norocul, ar fi lăsat nedesăvârșită întâlnirea pe drumul vieței al tinerii Principese de Coburg cu poporul românesc, singură lovitura norocului are răsunetul scurt — static — uluitor. Poate că, pentru a concretiza mai isbitor, un șir de întâmplări ferice am putea spune pe scurt că norocul ni l-a adus Regina Maria — dar cuvântul noroc înfățișează prea restrâns împărtășirea ființei Sale cu soarta poporului Său, nu numai înălțat prin dăruirea minunatelor Sale însușiri, ci născut creat din dragostea și suferința Sa. Cunoașterea menirii ce avea de îndeplinit a fost poate scânteeea ce a făcut să pornească curente creatoare de fapte mari și prin transpunerea propriului Său interes în încercarea de a ridica țara Sa, să se feasă o nelușchiptă solidaritate. Ceeace a însemnat pentru noi, nu e doar un ins închis în sine, ci un isvor din care am luat îndemnul de a desăvârși ceace ne-a ajutat să câștigăm, un isvor de unde ne îndestulăm nădejdea și încrederea în noi.

Nu ne-a trezit, încrederea în noi astfel câștigată, din vechiul

obicei de a ne crede la urma rândurilor, până a socoti oarecum meritul nostru fericirea de a avea aceeași Regină?!

Bucuria ce-mi umple inima, pentru a fi deslușit, privind-O, înțelesul clipelor mari ale soartei românești, nu puteam s'o păstrez numai în mine însu-mi. Nu puteam să nu-mi urmez îndemnul, nu puteam nici pierde prilejul de a mărturisi iubirea și admirația mea pentru Regina Maria, acum mai cu seamă după ce ne-a făcut încă un dar, un dar tot atât de greu de prețuit ca și celelalte, publicând pentru noi cei mulți la care s'a gândit neîncetat „Povestea Vieții Mele“.

Recunoștința mea se confundă cu a noastră a tuturor, fiindcă e adânc în sufletele noastre răsunetul atâtor emoții trăite pentru noi.

AL. BACU

Buletin literar.

Literatură în jurul bolșevismului

Intreaga istorie a neamului nostru s'a desfășurat alături de o putere mare, mai ales prin vastitatea teritoriului său, făcând parte mai mult din Asia de cât de Europa, cu o construcție sufletească cu totul deosebită de a noastră, cu o concepție de viață cu totul alta.

De fapt Nistrul despărțind România de Rusia avea vastitatea oceanului — părea că desparte mai de grabă un continent de altul.

Europa a cunoscut Rusia prin călătoriile fastuoase ale boerilor ruși în occident, prin ceea-ce factice se introdusese în literatura franceză, de exemplu, exotismul farmecului slav și prin literatura ei tradusă în limba franceză mai de grabă și respirând o morbiditate specială. Era desigur cea mai originală literatură, prin durerea ei, prin jocul nebun al ideilor, prin discuțiile bolnăvicios de sincere și nesfârșite ale personajilor, prin misticismul de iluminati orientali, prin fatalismul ce nu punea o distincție prea mare între păcat și virtute, prin ceva ciudat profetic și prin acea neașteptată dorință de un fel de redempțiune cu totul specială, prin suferință acceptată bucuros, căutată chiar, nu după legile unei morale precisă și armonioasă, ci subiectiv, halucinant acceptând nedreptatea cu un fel de fatalism desechilibrat, fără gând de luptă spre mai bine, ba chiar afundându-se și mai adânc, în nedreptatea socială a căror victime erau de fapt...

În ori și ce țară, literatura ei cea mai bună cuprinde în esență, integralitatea vieții aceluiași popor, ce realitatea permanentă de bun și frumos social are: Bravura franceză se găsește în eroica tinerețe a lui Roland — Spaniolul este Don Quichote plus Sancio-Pancia — Dante însumă toată ideologia medievală italiană, Shakespeare ce e mai nobil în cultura socială engleză...

În Rusia literatura este toată de domeniul opoziției și de la început categoric țâșnită pentru negarea vieții sociale din imperiul țarilor, nihilist tinzând la distrugerea totală a unei stări de lucruri, dăinuind de atâta vreme: autocratismul în toată forța lui absolută, așa cum Ludovic al XIV și la vremea lui, nici el nu înțelegea să fie... cu un feudalism latifundiar, ce în Europa se sfârșise din secolul al XII-lea, și cu o mizerie țărănească, ce numai la începutul Evului-Mediu putea fi tolerată în ideologia occidentală și încă acolo puternic îmblânzită de forța catolică atât de des înviorată de sfinți, în vremea aceea de formație a popoarelor noi.

În Rusia, ortodoxismul era o imensă și deslănată forță a fatalității, cu elanuri mistice dezzechilibrate, nestăpânite, prielnice tuturor superstițiilor și sprijinite de teroarea imensă a stepei.

Cântecele lor populare sunt mai ales crude. — Unul ne spune de un boer care plâcându-i fata de țăran de pe domeniul său, nu îi este milă nici de frăgezimea ei fără apărare, nici nu-l împiedică faptul că era logodită din iubire; o violează și apoi senin o lasă să se căsătorească, ca și cum nimic n'ar fi fost. Desigur răbdarea slavului este și ea vastă ca tot ce-l înconjoară. După cincizeci de ani, o revoltă îi face un moment stăpâni pe situație și bruta de acum are forța să înjuge pe boer la plug și să are cu el, până-l omoară, câmpul, plesnindu-l cu biciul și aducându-i aminte, pentru ca apoi intrată iar în blândețea resemnării să sufere ori și ce, de la forța arbitrară restabilită.

Tolstoi care e un fel de filosof aristocratic amar al lumii lui — nu sfârșește oare ca un mujic iluminat în mijlocul mujicilor săi, cerând o iertare și aceia subiectivă, arbitrară, ciudată și fără nici un învățământ către nimeni?

Există o afinitate perfectă în tragica vieată a marelui Dostoievski și personagiile variate ale romanelor sale. Deși anarhist, revoluționar extrem în tot ce scrie, are o iluminare de profet, o

căldură mistică, ce-i dă înfățișarea unui călugăr laic oriental, un lirism de un fel de ciudată propagandă, fără nici un plan precis și numai omoară viața reală, fără nici o îndrumare ce ar fi putut servi viitorului. Rusul pune problema, o consumă în nesfârșită vorbărie ascuțită. — Și cum intelectualii nu au ce căuta în domeniul țarului, când nu umplu închisoarea Petru și Paul, Bastilia Petersburgu'ui, invadează Europa, cu suflete goale, de ori ce gând constructiv, numai cu misticismul distrugerii, pentru care nu există armă sufletească să nu fie întrebuințată. S'au văzut la Paris, studente ce erau prostituate, indiferente, pentru a-și sfârși studiile și a le pune în serviciul nihilismului.

Ludovic al XV își vedea sfârșitul și trăind într'o vieață de voluptate sceptică, caracteristică secolului al XVIII-lea, spunând: „După mine vie potopul“. Dar nici pe departe nu se poate compara curtea franceză de atunci, cu fenomenul atât de explicabil totuși în Rusia, „*Rasputin*“. Numai acolo stepa Siberiei putea construi pe călugărul unde cinismul, sensualismul și iluminarea să fie întocmite așa, încât să ajungă el conducătorul Rusiei și să se joace cu cinstea, demnitatea, orgoliul patricianelor de la curtea țarului cum a făcut-o el...

În romanul atamanului cazacilor de la Don, generalul *Krassnoff*: „*De la Vulturul imperial la steagul roșu*“ avem o scenă sugestivă de felul cum Rasputin intra ca la el acasă în palatul țarului și cum îi este arătat portretul: „Era înalt, slab și foarte brun, cu părul des, tăiat ca la un mujic, mustățile negre, o barbă lucioasă și creăță. Obrazul îi era foarte palid. Avea o cămașă albă brodată de obiceiul chiar de mâna împărătesei și pantaloni de catifea închisă. Era încălțat cu ghetete de fetru, care făceau să nu i se audă pasul. Dar ceea ce mai ales îl deosebea, erau ochii imenși, de culoare deschisă, aproape albi, cu genele și sprâncenele dese și foarte negre; pleoapele grele și întunecate păreau luminate de un foc interior. Când fixa pe cineva nu putea nimeni să nu lase ochii în jos, căci avea impresia intolerabilă că-i citește toate gândurile“.

Alături de el, aliata lui isterica iluminată, sclava lui, prietena împărătesii Ana Vyroubof, căruia îi ordona și ea îi aducea, îi servea mai bine, prin persuasiune, cele mai frumoase și mai nobile femei, fiind fericitele alese de sfântul. Pentru prima oară

se întâlnește un fenomen atât de curios și prevestitor desigur de mari cataclisme, *Luxuria în serviciul unei așa zise chemări divine*. Prin luxurie la salvare. În jurul fenomenului Rasputin s'a scris o întreagă literatură și de senzație și de studiu și în limba rusă și aiurea. Când citim însă palida și neînsemnata carte de memorii a femeii care la un moment dat a jucat un rol atât de mare, cartea de memorii a Anei Vyroubof, suntem decepționați cum asemenea creatură a putut dicta Rusiei și pricepem prin contrast, ce puternică în rău era adevărata personalitate a vremurilor războiului: *Rasputin*.

Un alt fenomen rusesc este și desigur omorătorul lui, prințul Iusupof, delicat ca o femeie — din familie imperială, un fel de Lorenzaccio rus... La un moment dat a simțit în el chemarea irezistibilă, cum povestise singur în cartea: „*Cum am omorât pe Răsputin*” de a salva Rusia... Intră atunci în sufletul rus un fel de voință oarbă care-l duce drept, fără șovăire la țintă. El crede că dacă omoară pe Răsputin ajunge atât pentru a salva Rusia, după cum nihilistii în comploturile care le făceau și unde se trăgea la sorți, credeau că ajunge să arunce o bombă ca să îndrepteze o stare de lucruri.

În totdeauna un război a mișcat în chip tragic și forțele contrarii din vasta Rusie — ce altfel locuiau alături în veninul cu care se obișnuiseră, cam în felul poeziei populare de mai sus.

După războiul Ruso-Japonez avem un început de revoluție tragic dar repede înăbușit. Vă puteți închipui ce va fi pentru Rusia războiul mondial și mai ales durata lui. Tot în același roman — epopee de care vorbim, generalul Krassnof ne arată frontul rusesc lung, în tranșee ce nu se potriveau decât în occident, mulțimea de soldați desculți, flămânzi, alcoolizați, cu dezordine și desechilibru specific rusesc, la curte Rasputin, țarul un fel de Ludovic al XVI-lea oriental și fatalist, și propaganda nihilistă, prin Germania propice, în plin pământ favorabil de recoltă, în pline miasme, unde microbul marxist lucrează ca la el acasă.

Totul se distrugea în Rusia, se împrăștia. Desigur că în momentul când lordul Buchanam încurajează pe Menliukov să răstoarne pe țar, nu-și dă seama în ce aruncă pentru multă vreme Rusia.

Ossendovski în *Vieța lui Lenin*, ne arată atmosfera în care i s'a construit sufletul de revoluționar extremist: Băiat de funcționar modest și extrem de inteligent, copilăria lui vede meschinăria în care trăia mica burghezie și teroarea care o inspira tot ce venea de la poliția imperială. Vacanțele petrecute la țară, îl făcură să asiste la scene de apocalips. Unei femei care nu putea să-și plătească dările îi ea din bățatură singura vacă, ea cu fetița pleacă atunci în lume, împreună cu un călugăr vagabond, care aduna nenorociții, pentru ca într'un fel de ciudată liberare de ori și ce bun, neputând aștepta dreptatea de nicăeri, să meargă în lume cu fiii lui Hristos pasivi și fataliști. Și mai asțiți și la un oribil avort făcut de un fel de moașă din sat, lovind cu toporul în pânțele nenorocitei până o omoară, în fața oamenilor adunați și privind spectacolul, ca ceva obișnuit, banal chiar. Alte ciudățenii din ce în ce mai rafinate desigur, după clasele sociale, unde-l urcă inteligența lui, întâlnește Lenin, până când convins că întreaga Rusie este un putregai, din care *nimic nu se mai poate păstra*, se exilează de bună voie. Este nihilist și inteligența lui îl desemnă șef și constructor. În mansarda săracă din Berlin sau Paris citește și își însușește întreaga teorie marxistă, iar prin cafenelele obscure de pe la periferiile capitalelor occidentale, vorbește lung, rusește, clubului revoluționar exilat cu el..

Nicolae Berdiaeff cel mai mare filosof mistic rus, desigur exilat din Rusia sovietică, ne arată minunat în cartea lui: „*Creștinism și realitate socială*” de ce Marxismul trebuia să prindă radical într'o asemenea Rusie, cu toate că era o teorie de economie politică bună pentru începutul secolului al XIX-lea, contra capitalismului englez și complet învechită acum în mașinismul modern complex.

Teoria marxistă se baza pe filozofia germană a lui Hegel. El pretindea să realizeze practic ceea ce idealistul german afirma în teorie. Fichte și în acelaș timp cu el Hegel spuneau că *Eul creiază lumea*. Numai realul este rațional, că la originea realității se găsește rațiunea, că gândirea este eul. Marx transformă ideea sa: pentru el realitatea trebuie să devie rațională, dar pentru aceasta trebuie să fie stăpânită, reconstruită din nou. După Hegel ideea se desfășoară după legea dialectică procedând

prin teză, antiteză și sinteză. Marx schimbă însă viața ideei prin materie — materialismul dialectic prin contradicție.

Acolo în materia inertă se desfășoară prin opoziție rațiunea. Așa crează Marx realitatea lui socială cu sinteza: *triumful rațiunii în realitate*. El are o înțelegere materialistă a istoriei. Viața societății nu este decât o luptă colectivă pe care omul o angajează cu natura, pentru satisfacerea nevoilor sale vitale și are viața socială potrivită cu mijloacele sale de luptă. Ori ce altceva este de cât o *superstructură*. Viața spirituală a omului. ideologia este condiționată de economia producției, nu are realitate prin ea însăși. Credințele religioase, ideile filosofice, conștiința morală, creația artistică sunt considerate de Marx ca *iluzii*, ca miraje, numai *conștiința vieții economice este singura realitate*. Ideea hegeliană este înlocuită de Marx cu *Proletariatul*. De aci trebuie să pornească tot, un proletariat colectiv, unde omul este doar o unitate identică cu alta, numai așa vede el distrugerea inegalității claselor. Nu lasă loc nici aprecieri, nici indignări morale, nu face deosebire între dreptate și nedreptate. Confundă punctul de vedere științific cu cel moral, căci exploatarea este de fapt un raport rău stabilit de la om la om, condamnat de morală în genere, nu este de loc un fenomen economic; la Marx însă exploatarea este o necesitate economică a unei anumite clase contra alteia. În legătură cu antiteza hegeliană, etica lui Marx pleacă de la principiul că prin cel mai mare rău se va ajunge la cel mai mare bine, că lumina se va naște din condensarea întunericului, cu cât capitalismul va fi mai apăsător, cu cât soarta lucrătorilor va fi mai aspră, cu atât răul se va distruge și binele socialist va apărea. Din relele instincte ale lucrătorilor, din ură, răzbunare, violență, va trebui să iasă un regim socialist perfect. Și dacă mai adăogăm că Marx s'a inspirat de la filosoful ateu Feuerbach, tot de la începutul secolului al XIX a cărui frază e acum lozincă sovietică scrisă pe toate zidurile în Rusia: „*Religia este opiumul poporului*” și dacă ne gândim la Carl Marx, evreul ce și-a făcut din proletariat inconștient mesia viitorului — pricepem de ce în dorința lui de a aduce toată fericirea pe pământ opusă, cum spune el, iluziei amăgitoare a celei promise în cer, teoria sa e mai mult contra religiei decât a capitalului.

Această misiune universală a proletariatului, cu lupta dintre clase și dreptatea ce va ieși din această luptă, un *mesianism proletar*, deci, de a elibera umanitatea de tot ce poate să-i pună obstacol, mai ales de opiumul religiei, vedem cum inconștient persistă în el concepția mesianică evreiască, mărturisită într'o formă secularizată, deslipită de rădăcinile religioase, dar aceiași așteptare milenară. Lucrătorul de uzină liberat de păcatul original al exploatării va fi tipul moral al umanității viitorului.

Departate de noi gândul de a expune pe larg, până în cele mai mici amănunte teoria marxistă și criticile ușor de făcut contra lui prin atâtea și atâtea argumente scoase și din bunul simț terre-à-terre, dacă nu din experiența eternă a socialismului prin esența lui, creștin și realizat perfect în catacombe, odată în umanitate, pentru a arăta că numai micimea omului împiedică opera perfectă a lui Dumnezeu care se uită că pentru asta *s'a făcut om ca toți oamenii*. Destul ne este să-l vedem pe același Lenin, cu sufletul plin de ură și cu libertatea absolută la care credea că i-a ajuns mîntea goală de orice prejudecată burgheză, imbuibându-se de doctrina lui Carl Marx și punându-și în gând, în felul întăritat rusesc, pe care-l văzurăm și la Iussupof, odată și odată să-l realizeze integral, cum a și făcut-o, în Rusia bolșevică de acum.

Același Berdiaeff ne arată într'un articol de revistă „*Sufletul rus*“, de ce Carl Marx s'a prins așa de statornic în sufletul rus, prins în criza cea mai acută a întreg felului lui ilogic și dureros de trai secular. Un suflet trăit în domenii vaste, suflet de stepă imensă necomprimat niciodată, țara însăși îi dă libertatea, o libertate născută în veșnica suferință, născută din amploarea pământului, *acolo pământul stăpânește omul*. Religia lor este pelerinajul (Stranniki), profetismul liber, Biserica e vastă și deslănătă, răspândită în taina pământului, legată de umanitate, fără conture precise.

Durerea rusă unită cu spiritul negativ ovreesc a întronat o stare de lucruri, unde constructorii sunt evreii, unde teroarea bolșevică este suportată, pentru ca suferința refacerii în felul cetății de uzine socialistă a lui Carl Marx apare ca un apocalips — Rusul nu a existat niciodată ca individ, în felul occiden-

tal, mai ales în felul catolic occidental, unde fiecare își are demnitatea de fiu al lui Dumnezeu, cu lupta specială de salvare înaltă sufletească; el de la început era supus colectivității. Sentimentul responsabilității este deci slabă la el și ușor poate fi sedus prin violență. Spune foarte bine Berdiaeff: În Rusia actuală este un monstruos colectivism, element morbid de orient. Prima literatură rusă sovietică nu are valoare artistică. Este făcută numai ca propagandă și sub teroarea Tchekei.

Intellectualul rus trebuia să scrie într'un anumit fel, pentru ca să nu moară de foame și mai ales, să nu fie închis de Tcheka.

Exemplu: temă de subiect de roman bolșevic: „Un om se scoală dimineața în satul său spunând că i-a venit chemarea de sus și că pleacă în pădure, ca să trăiască din mila trecătorilor până când Domnul îi va arăta, că este ales, spunându-i ora morții sale, când se va întoarce la ai săi. Dar când spune că i-a venit ceasul, i se pune un pat mare în curte, el întors se culcă pe el și își așteaptă moartea, în mijlocul mulțimii adunate, care la început e plină de evlavie, dar când vede că moartea întârzie, începe să vorbească de ale lor, până când, cu cât timpul trecea și omul nu murea, să izbucnească în sarcasme; iar el plictisit să se ridice în cele din urmă, insultând religia care-l minte și petrecând fără grijă apoi.

Unul singur se distinge, pentru că talentul este deasupra tuturor pornirilor și știe să-și croiască drum de înălțare, *Pilniak* cu cartea sa „*Rusia goală*” Arată sincer toată fantastica încercare a lucrătorilor, oameni simpli, în fața tuturor necesităților de nouă viață. Neîndemânateci și cruzi, dar pătrunzând cu puterea lor, în palate, stricând, murdărind tot, dar cu forța viitorului în ei. Cartea lui Pilniak este lirică, cu elanuri de poezie pe ruine, care înduioșează adânc.

Mai interesantă este în vremea aceea literatură de opoziție regimului, scoasă în streinătate. Avem cartea publicată de Nicolae Sokoloff, judecător însărcinat cu instrucția în tribunalul din Omsk: *Ancheta judiciară asupra asasinatului familiei imperiale ruse*.

La 25 Iulie, 1918, orașul Ecaterinenbourg a fost luat din mâinile bolșevicilor de către armatele din Siberia împreună cu

trupele cehoslovace conduși de amiralul Colceag. Era foarte puțin după asasinatul țarului, așa încât s'a făcut la fața locului o anchetă lungă, minuțioasă, extrem de interesantă, unde se vede precis, ultimele zile ale familiei imperiale, insultele ce întrec pe cele ale Mariei Antoinette în Temple și grozăviile omorării... a copilului sub ochii părinților și apoi a tuturor pe rând. Din cartea voluminoasă se desprinde, cum numai ura și cruzimea și-au avut locul și că antiteza lui Hegel, trecută prin capul lui Lenin, și bine prinsă în felul rusesc, își găsea expresia.

Interesantă este cartea pe care Bessendowski o publică la Paris: „*In serviciul sovietelor*”. Bessendowski om cult și rafinat, nobil, se duce la soviete, din adâncă convingere și neapărat este întrebuițat ca diplomat, sfârșindu-și cariera la Paris. Dar rând pe rând i se duc iluziile, față de procedeele de cruzime și crime inutile ale regimului bolșevic și mai ales ale puterii demoniace ale Tchekei, veșnicul spion atașat lângă fiecare funcționar al republicei. Rusia murea de foame dar până și bijuteriile imperiale și ale nobililor erau trimise în streinătate, pentru propagandă. Se puneau la cale comploturi, cu aruncări de bombe, ce nu aveau alt rost decât omorirea de oameni și panică. Desigur Bessendowski este din ce în ce mai suspect și în cele din urmă simțindu-se pe punctul de a fi omorât de un trimis al Tchekei dela Moscova, se pune sub protecția poliției franceze și numai așa scapă de feroarea roșie. Cartea apărea în acelaș timp cu documentata scriere a detectivului francez Laporte: „*La terreur rouge*” și cu misterioasa dispariție a generalului Kutipof din Paris.

Dar cu vremea, un fel de ordine se stabilește în Rusia, o misterioasă ordine desigur, pentru că precis nu se știe de nimeni ce se petrece acolo.

Când republicanii de stânga de exemplu, din Franța, se duc în plimbare diplomatică oficială în Rusia, ei arată numai fațada; în tot cazul, Rusia așa cum este acum, are o existență ce durează. Viața este toată concentrată în jurul uzinei. Planul lui Carl Marx codificat de Lenin este pus în aplicare și literatura nouă reflectă starea de lucruri actuală, în plină activitate.

Un roman caracteristic avem din acest punct de vedere: *Europa* a lui *Ilya Ehrenbourg*, apărută într'o nouă ediție recentă,

cu alt titlu mai caracteristic : *Frontul unic*. Temă vastă, anchetă mai mult decât roman unde avem antiteza : deoparte Rusia colectivă, sinceră, idealistă, *munca* cu rezultatele ei, ce nu vor un câştig nedrept şi de exploatare faţă de frontul unic al capitaliştilor occidentali, câte unul pentru fiecare ţară, dar în frunte desigur Oslon regele chibriturilor, care din plăcerea de a domina, de a avea o viaţă, unde toată lumea să le aparţie, care fac războaiele şi păcile şi care vor să învingă, să colonizeze din nou în folosul lor Rusia cea plină de materii prime, petrol şi plopul bun pentru facerea chibriturilor. Deoparte turpitudine, de alta curăţenie idealistă şi muncă până la sacrificiu şi unde individul nu contează, în masa colectivă producătoare.

Cartea lui Ilya Ehrenbourg are o sinceritate dureroasă. Cine este mai în curent decât mine, cu marii financiari ai occidentului, pot pune mâna pe pseudonimele, unde se ascund transparent oameni foarte cunoscuţi. Oslon este Krüger ; cartea apărută în ediţia germană, avea chiar pe copertă joc de cuburi din cutii de chibrituri, iar ediţia cea dintâi în limba franceză figurile care conduc lumea : Financiarul cu joben Papa, Ovreiul capitalist, o femeie foarte frumoasă şi călugărul misionar. Era ca şi un simbol al forţelor cu care vor avea de luptat bolşevicii, iputerile burgheze şi puterea vie şi eternă a religiei creştine.

Şi acum un roman, modern de tot, ultimul apărut : *Energia lui Gladcov*. Nu-l putem numi un roman, înlănţuiri de intrigi nu există. Este o imensă causerie de oameni noi şi femei noi în jurul unui oraş colectiv uzină, unde toţi lucrează, se agită, trăesc şi mai ales interminabil vorbesc. Nu are un sfârşit logic, ar putea continua la infinit, în felul lui *Contre-points* al lui Huxley, dar desigur specific rusesc şi unde se oglindeşte mitul vieţii sovietice. Intre toate celelalte romane şi acesta e o mare deosebire, o prăpastie... O lume a dispărut complect, lumea burgheză, cu toată viaţa burgheză. Pare că s'a împlinit, ce arăta generalul Krassnoff în romanul apărut acum doi ani şi de care am mai vorbit în acest articol, idealul lui Trotzky alături de Lenin : *Atât avem să chinuim pe burghezi, încât îi vom distruge complect, ca turmele ascultătoare să vină la moarte supuse şi docile..* Se pare că s'a reuşit. Rusia pare a fi o imensă uzină, unde se lucrează, nu atât pentruca să se producă câştiguri,

ci pentruca să se reguleze viețile oamenilor după planul quinquenal. În case ca niște cazărmi, drepte, fără nici o preocupare de artă, trăesc colectiv lucrătorii și lucrătoarele. Inginerii par mai favorizați, cu un apartament la dispoziția lor, se mănâncă la refectoarele comune și se îmbracă simplu toți, fără nici o preocupare de eleganță, arta a dispărut și nici nu e simplitate și sinceritate... Este o viață goală, care absolut începe dela început. Ai impresia înfiorată că totul a fost ras până în temelie. Dacă Carl Marx ar învia, ar holba ochii mari pe teoria lui de birou, pusă în practică într'o uzină atât de vastă. Dar care va fi sfârșitul?

Deschid ca încheiere ultima carte a lui Berdiaeff, un mic tratat filosofic în jurul mașinismului și spicuesc: cartea este intitulată „*Omul și mașina*” și este apărută în 1935. „Nu-mi pare exagerat să spun că problema tehnică a devenit aceea a destinului omului, a destinului culturii”. Omul modern, continuă Berdiaeff, are cultul puterii tehnice și crede în progresul ei infinit. *Cel mai bun rezultat cu cea mai mică sforțare*. Exagerarea ei provoacă șomajul și tinde din mijloc să devie scop, chiar în ideologie, când scopul nu poate fi decât spiritual.

Dar în această desfășurare a tehnicei excesive; se naște din metal o forță, care poate distruge omul... o forță oarbă de fier, care-l poate subjuța.

Berdiaeff distinge trei epoci în istoria umanității: Epoca naturală și organică, epoca de cultură propriu zisă și epoca tehnico-mecanică, la fiecare corespunde o atitudine specială a spiritului față de natură în prima, spiritul este cufundat în natură, în a doua se desprinde și formează o sferă particulară de spiritualitate și în fine în a treia o stăpânește. Dar rămâne străină de simboluri; este realistă, creiază mai degrabă o nouă realitate, unde totul înseamnă prezent. Aci a ajuns Rusia sovietică de acum. Trăește colectiv în prezent. Carl Marx și deci Lenin credeau în relativismul și evoluționismul ori cărei teorii și aci mai ales este punctul slab ce i se poate întoarce în controversă: Ce-ai spus tu nu este oare scos din ceia ce numeai iluzie, miraj și nu va fi supus modificării? Rusia trăește colectiv în prezent dar cum va evolua? Cum spunea Berdiaeff în *Sufletul rus*: Rusia va fi întotdeauna orientul revelațiunii. Nu va putea sufle-

tul ei mistic să rămână în prezent cu un orizont atât de mărginit, ea țara câmpiei fără margini.

Mai puternic este pericolul tehnicei, nu atât întrucât amenință spiritul vieții sufletești, îi distruge de tot viața emoțională și sentimentală. Minunile tehnicei însă pretind o intensitate spirituală mult mai mare decât a epocilor trecute. Suirea în stratosferă de exemplu, sau explorarea adâncimii oceanelor, eroismul omului se transportă în siera cosmică, Berdiaeff încheie splendid argumentarea sa: „Este imposibil să se tolereze autonomia mașinei și să i se lase o întreagă libertate de acțiune. Ea trebuie să fie supusă spiritului și valorilor spirituale.

Dar spiritul omului nu va ajunge la capătul acestei însărcinări grandioase, decât dacă numai nu rămâne izolat, decât dacă numai contează numai pe el, ca unic punct de sprijin, decât numai dacă se unește cu Dumnezeu”.

Berdiaeff în exil, vede bine ce va fi viitorul în Rusia, pentru a fi în fine țara armonios echilibrată, cum nu a fost niciodată: În Rusia goală și simplă de acum, cu sufletul desprins de trecut și cu prezentul prins de tehnică, să se coboare porumbul Duhului Sfânt.

Ioan Nicoară

Colțuri.

Cap. VI

Monsieur le curé donnez-mois des roses !

A patra primăvară cădea pe noua mea viață. Am simțit-o de dimineată. Copacii cari năvăleau pe fereastră în odaie, erau deodată plini de flori albe și un miros amar de migdale o umplu. Marița țiganca intrase pe când dormeam, îmi pusese cafeaua lângă pat și-mi deschisese fereastra. Primă zi din vacanța Paștilor. Mă lua familia preotului C. la țară. Mă uitai la ceas, mai aveam o oră de legănare în vis, când somnul prinde încă realitatea în pânză de păianjen. Toți păraseau în dimineața aceia vechea casă boerească pierdută într'un paradou fără margini. Frații mei vitregi plecau la Golești, la moșia lui Tanti Ly; frații mei buni la mama lor; mult mai mult decât a mea, o umbră nedeslușită și necercetată de mine, tată în streinătate, iar ea la soarta ei, spre prima ei viață poate, de care tânjea în orașelul ovreesc ciudat exilată și de unde întindea brațe de scăpare. Dincolo de paradou se vedea grilajul elegant al bisericii catolice și două umbre în rasă neagră se plimbau pe aleele ordonate, cu Breviarul în mână, pe jumătate închis de două degete. Le știam din amintire gestul familiar... Am răs. Azi nu mai am vreme să mă duc să le cer trandafiri, să sar gardul ștregărește și apoi cu mâini parfumate să-mi învăț cuminte, lecțiile cu ei și să ascult atâtea alte lucruri... Nici lecția de piano cu Lucie nu o iau astăzi. Astăzi așteptăm doar uruitul unei trăsuri. Povestea vieții mele tot singură, tot cu alții, cu streinii, îmi trecu cuprinsă toată viu și fugar în ceasul ce-mi mai rămânea de visare.

Nox erat et placidum carpebant saporem
Corpora per terras silvaeque et saeva querit

Aequisia...

Odată, în vara trecută, după lecția de gramatică latină ce nu-mi intră în cap și mă uitam având ajutor dela rozele ce mă mângâiau cu parfumul lor.

— Aide prietena rozelor, frumusețea e o recompensă. Cum ai să pricepi pe Nox erat, dacă nu vei prinde legătura fiecărui cuvânt așa de bine pus. Repetă regula lui cum niciodată, exemplul este arid, dar ai să vezi pe urmă. Oftam și învățam. Dar pe urmă... O vedeam pe Didona, cât puteam prinde din patimile stinghere ale oamenilor le puneam în despletirea părului... O vedeam furie la fereastra palatului, despletită, părul era desigur negru... Didona nu putea fi decât Meduza pe care Perseu o ținea triumfător în mână. Toată noaptea de liniștire mă fermeca și zorii îi vedeam stropiți cu sânge, iar niște triseme îndepărându-se pe marea care desena orizontul. Mai ales extrema dulceață a versurilor mă legăna, vânturi calde deschizând și închizând o viață de sbucium: Rămăneam pe urmă lângă ei, cari mă uitau cu rozele mele și vorbeau ei de Virgiliu. Cine-i putea urmări în într'aripata lor exaltare!

Așa mi-a rămas și acum când deschid pe Virgiliu, un fond mistic și obscur, o aripă a invizibilului... Suna Angelus... În paradou se juca croquet... Se auzea sgomotul bilelor, ceartă vioae de copii... Prin ferestrele salonului deschise, glasuri de doamne elegante și domni în jöben, în vizită la ea. Iar tata? Unde o fi tata acum? Și el în singurătatea lui care încă nu se apropiase total de a mea, la tipografia lui „Moldova de sus“, sau la lbi botecarul făcând politică de opoziție... Fiecare cu viața lui.

Suna clopotul pentru Angelus... Se sculau gravi și porneam eu între ei, cu trandafirii mei meritați. Era clar obscur... și liniște... ca într'o lume izolată de toate, ei spuneau Angelus-ul pe latinește, eu impresionată îmi făceam vârtej de cruci ortodoxe, pentruca să fiu în ton, căci naiva credință a hagichii rămăsese cu ea la casa veche. A doua zi cuminte ca apa liniștită, dar cu freământul înlăuntru, cu două coade pe cap, șorțul negru de uniformă și ghiozdanul doldora de cărți, păraseam în zori casa,

unde toți se mai gândeau la lene că totuși vor trebui să se scoale, mă opriam la Sura ovreica îmi cumpăram un corn și magiun. Perciunii ei, fața neagră, gura roșie, aerul înăbușit din prăvălia mică și îndesată cu de toate îmi da amețeală. Cumpăram numai pentru tata. n fiecare seară, cât de târziu, el intră la mine în odaie și totdeauna mă deșteptam, dar cu ochii închiși îmi plăcea să primesc lunga lui privire tragică, suspinul lui și bănuții puși cu grijă pe cărțile gata să intre fulger în ghiozdan dimineața.

Adormeam greu apoi, când în biroul vecin cu odaia mea, până noaptea târziu, auzeam două voci dușmane și apoi pasu tatii singur plimbându-se împrejurul biroului, obsedant, până adormeam în refrenul lui. Toate acestea însemnau pentru mine cornul și magiunul gurii.

În clasă, la ora de latină, intra bătrânul pasionat de Virgiliu, de Horațiu. Chiar când asculta pe alta la mine se uita. Se mira cine-mi dă priceperea adâncă a textului și prinderea suavei poezii și eu parcă vorbeam de dincolo de conștiința clară, dintr'un obscur umbricit de două rase negre și parfumat de trandafiri. „Monsieur le curé donnez moi des roses“ îmi spuneam cu un refren de mulțumire a unei poezii de dincolo de lume. Odată timidă, cu inima bătându-mi tare, i-a pus pe catedră tradus în versuri :

la vezi pe bătrânul Socrat
Acoperit de omățuri...

Mi-a pus și bătrânul mâna pe frunte, în gestul familiar, ca să-mi ridice bretonul ce cu încăpățănare l-am păstrat totdeauna să-mi acopere o frunte prea mare și mi-a spus: „Vreau să-ți placă lucrurile frumoase, dar de ce numai ele? Uite în catalog ai trei la limba germană și trei la matematici. Dar nu face nimic, pentru oda Horațiuului meu tradusă așa, voi face moarte de om la sfârșit să te treacă și acolo“. Se ținea de vorbă, dar tata nemulțumit mă vedea trecând clasa mediocru și ofta: „Nu-i nimic scăpăm noi de aci“. La limba română numai vedeam nedreptatea. N'ai fantezie de școlar, îmi țipa gura ascuțită pe fata ingrată, sub cocul de deasupra capului minuscula ființă stridentă... Citește Ficșinescu. Era fata directoarei, cu copilul pripășit de

aiurea. Și Ficșinescu începea cu vocea plângătoare cea mai mediocră înșirare de vorbe seci.

— Ce faci, domnișoară a venit trăsura, îmi strigă Marița voioasă și plină de afecție. În zece minute eram gata. Fata preotului, colega mea îmi năvăli în odaie cu pomii înfloriți. Aide, le-neșo, să apucăm puțină plimbare în pădure, înainte de dejun, tata conduce și știi cum mână el caii...

Odaia rămase goală cu petalele de flori duse de vânt ici și colo. Scoborîrăm prin scara din dos, să nu deșeptăm pe nimeni.

Barba albă a preotului și coama albă a cailor porniră în vânt spre Agafton... Era peste tot o simfonie de alb, iar în grădina bisericii catolice, deabia zărită ca un fulger, înflorise o magnolia albă.

Miriam

Tristețea mea

*Tristețea mea — nu-i o tristețe-adevărată —
E așteptare — ascuțită — O'ntrebare —
Elan — Și dor — și doru are'n el nădejdi — la bază —
Tristețea mea e o visare Trează,
Și-o lungă — împletită 'n fiorare —
Ciocnire e — cu viața ne'npăcată ;
Și luptă — luptă — luptă 'nfricoșată.
... Dar nu e o tristețe — adevărată. —*

Lalette Romano

Colind de toamnă

*Azi a venit o doamnă la fereastră
Cu doruri noi pentru iubirea noastră*

*Vârtej de galbeni presărați cu sânge
Pe roșul gurii vorba care plânge,*

*Ea a bătut în geam cu degete de foi
Ca s'o primim ne-am strâns alături amândoi.*

*Când zâmbetul de teamă lunecase
Când ne va rupe firul de mătase*

*Cu care ne-am legat și gânduri și durere
De va intra pe pragul de tăcere...*

*Dar nu mai a bătut în geam alene
Cu fâlfâit de toamnă printre gene*

*Și ne-a lăsat alături mai departe
In casa caldă, fără vis de moarte.*

Mia Frolo

Crăciun al copilăriei mele

*Crăciun al copilăriei mele
cu magii de hârtie colorată,
cu plugușor, irozi și stele,
și cu madona în zăpadă îmbrăcată*

*Crăciun de odae mică cu păpuși,
mătasea lor îmi tremură pe mână,
când surâzând se desprindea din uși
un moș înalt visat de-o săptămână.*

*Crăciun cu naive alintări,
în patul lung, cu genele închise
când pe fereastră se rupeau din depărtări
nălucile cu aripi deschise.*

*De poți întoarce gândurile mele
din amăgirea vorbelor ce mint
Torcându-te pe caer de zorele
Impodobeste doar icoane de argint.*

Mia Frollo

Buletin Politic

Socialism, comunism, lupta de clase, Revoluția mondială, Reorganizare socială.

Am văzut în bul. pol. al No. 7-8, pag. 195—199, că francmasoneria se străduiește să răspândească, prin toate mijloacele disponibile, ideile liberale. Acestea la rândul lor, au ajuns să producă reacțiuni socialiste și comuniste și, afirmațiunea luptei de clase, care este principiul esențial al programului socialist. Cu alte cuvinte, francmasoneria a adus în urma liberalismului lupta de clase. Această afirmare formează obiectul studiului de față.

Liberalismul economic, desființând corporațiunile, asociațiuni profesionale, efortul social, descătușând pe individ de sub autoritatea economică social-profesională, după cum îl mai descătușase de sub autoritatea religioasă și politică, pune în loc „individul, privit ca motor și scop al activității economice” și „efortul individual ca primul și chiar unicul motor al evoluțiunii sociale”. (Charles Gide, Principes d'Economie Politique, 1923, pag. 25-26), după chipul și asemănarea cultului masonic al „eului” pur uman.

Rezultatul a fost desorganizarea totală a activității economice sociale și chiar demoralizator. Activitatea lăsată liberă și libera concurență, au creat de o parte o plutocrație a celor mai tari, a celor mai lipsiți de scrupule, a celor mai veroși, al speculanților și traficantilor, a jidovilor prin excelență, iar pe de altă parte, complecta părăsire a celor slabi, a celor săraci, lăsați la îndemâna celor puternici economicește și la voia întâmplărei.

Fictiv s'au creiat două clase, ce mai înainte nu existau printre muncitori. Din pricina concurenței, cei dintâiu aveau tot interesul pentru a micșora salariile celor din urmă. Soarta acestora fu legea de aramă, minimul de existență. Lipsa de asigurări, suferință multă și chin îndelung. Dar și acești mulți se organizară cu timpul în sindicate pentru a-și apăra interesele lor față de patroni și, astfel se născură *luptele de clase, grevele, sabotajul*, etc. Reacțiunea socialistă, comunistă, colectivistă și cooperatismul fu consecința liberalismului. Dăm definiția unității marxiste dată în Noembrie 1935; în Franța, cu ocazia alianței propuse în aceste din urmă zile, de S. F. I. O., această dată partidului comunist. „Partidul unic al proletariatului este un partid de clase, care are de scop cucerirea puterii în vederea socializării mijloacelor de producțiune și de schimb, adică de a transforma societatea capitalistă într'o societate colectivistă sau comunistă!... Partidul unic al proletariatului nu este un partid de reformă, ci un partid de luptă de clase și de revoluțiune... El nu va putea admite o politică de colaborare permanentă și organică cu partidele burgheze (capitaliste, liberale). El respinge mijloacele de natură a menține la putere *clasa* dominantă și care asigură astfel dominațiunea burgheziei“. (Citat de Georges Viance în „Le communisme en France“, La Croix din 30 Nov. 1935). Cu drept cuvânt, „școala creștină vede în credința orgolioasă în libertate, pe care o numește liberalism, cauza adevărată a desorganizării sociale“. (Ch. Gide, pag. 39). Enciclica Rerum Novarum, 2: „Secolul din urmă a distrus, fără să substituie nimica în loc, vechile corporațiuni, cari erau pentru ei o protecție. Orice principiu orice sentiment religioș a dispărut din legile și instituțiunile publice și, astfel încetul cu încetul, muncitorii izolați și fără apărare, s'au văzut cu timpul, părăsiți în voia stăpânilor neomeñoși și poștei unei concurențe neînfrânate“. Reacțiunile socialiste și comuniste au fost urmările aproape firești ale acestei stări. Și intrucât Dumnezeu este iubire, și intrucât liberalismul a fost dătător de ură, muncitorii nu l'au mai cunoscut pe bunul Dumnezeu. De aci Ateismul de clase.

Așa dar liberalismul de aceeași esență cu spiritul masonic și susținut, ba chiar creat de el, a produs falșă separațiune de clase între muncitori, ura și lupta de clase, a produs o falșă

ordine socială, o falsă crematistică. Doctrina creștină învață remediul, întoarcerea la ordinea de drept natural al asociațiilor profesionale, corparațiuni, bresle, în cari vor putea renaște *creștința speranța și dragostea creștinească*, la buna crematistică.

Este pueril să combați socialismul prin liberalism. Ființa uneia este cheazășia ființării celeilalte. Cercul este vițios. Salvarea este în părăsirea falsei crematistici, creațiune a masoneriei și întoarcerea la ordinea naturală, (bună, adevărată crematistică) întemeiată „in caritate Dei et patientia Christi” și pe dreptul natural. S'a schițat această nouă crematistică, atât în darea de seamă a Codului Social din Malines, apărută în La Croix, din 9 Ianuarie 1935 și, tradusă în Românește în No. 3-4-5-6 al acestei reviste, precum și în Buletinul social No. 7-8. Ordinea nouă socială a fost magistral descrisă și dată mulțimei în Enciclicele: Rerum Novarum, din 1891, 15 Maiu, a Papei Leon al XIII-a, Magna Charta a muncitorilor, Quadragessimmo anno a Papei Piu al XI, din 15 Maiu 1931, cu ocazia împlinirii a patruzeci de ani dela prima Enciclică. Enciclica actuală poartă numele: Enciclică asupra restaurațiunii ordinei sociale în plina conformitate cu preceptele Evangheliei... (publicată în Editions Spes, 17 Rue Soufflot, Paris (V), 1932); în Codul social din Malines, (Editions Spes) și „La Hierarchie Catholique et le problème social” (Aceiași edițiune).

Restaurarea ordinei sociale se întemeiază în esența după codul social din Malines pe următoarele trei principii: Trecerea societății economice de la faza sindicală la faza corporativă.

Deproletarizarea masselor și favorizarea prin toate mijloacele legitime a accesiunii lor la proprietate;

Transformarea salariatului cel puțin în parte în asociat.

Incheiem acest ciclu sintetic cu fraza Vicontelui Mac de Bonald și ca și canonizată de Piu X: Revoluțiunea care a început cu declarațiunea drepturilor omului, nu se va sfârși decât prin proclamațiunea drepturilor lui Dumnezeu.

Această proclamațiune a fost înfăptuită de noua constituție Austriacă.

Dacă masoneria a creiat liberalismul și-l răspândește, și dacă liberalismul aduce după sine reacțiunea socialistă și comu-

nistă, lupta de clase și revoluția mondială, nu cumva și acest socialism este și el susținut de masoneria, iudaică în conducerea ei, sau cu alte cuvinte nu cumva masoneria creind și susținând liberalismul, nu susține și reacțiunea socialistă și comunistă, aceasta creiată de Carl Marx evreu, cu alte cuvinte, dacă nu cumva prezidează ea această lupă de clase, această destrămare socială, îngenunchiind națiunile apostate între teza individualistă și teza comunistă, colectivistă, socialistă, pentru a-și ajunge scopul său de dominație economică și chiar politică a poporului lui Israel asupra lumii întregi, ceiace în termeni tehnici masonici se cheamă „reclădrea templului lui Salomon”?

Deja Paul Löwengard, un evreu convertit scria în „La splendeur catholique”, pag. 139: „Știam puterea franc-masonerie, stăpână a republicei noastre și solidaritatea fraților . . .” între ei. Știam câți israeliți erau afiliați la redutabila sectă și dominațiunea lor asupra ei... Acest popor al meu, care de la Simon Magul, trecând prin Cabaliști până la Martinès de Pasqually, Cagliostro și Marele Maestru al Franc-masoneriei Crémieux, nu încetase de a furniza șefi și apostoli ocultismului și societăților secrete, cum prin Lassallii și Marxii, el furniza socialismului revoluționar”.

Ori ce constatăm?

1. „În cele mai multe conventuri dela 1887 până în zilele noastre, masoneria s'a prezentat ca „Armatura republicei pe deasupra guvernelor” pentru a le dirigi pe toate. Tocmai că nu se identifică cu nici un grup de stânga pentru a le avea toate în mână, ea recomandă alegătorilor, prin mijlocirea Comitetelor sale electorale, candidați de toate nuanțele, dela republicani de stânga până la Comuniști, numai să accepte controlul său. „(Jean Guiraud, La mainmise de la Maçonnerie sur le Parlement”, La Croix din 8. II. 1935). 90% din oamenii politici ai Franței tip Herriot; sunt masoni, deși personal nu este decât simpatizant. În asemenea condițiuni, întrucât guvernele nu ar intenționa să se reintegreze în ordinea social creștină, reacțiunea socialistă și comunistă, partidul unic al proletariatului, este matematic fatală și inevitabilă.

2). Iată ce scria un jurnal masonic Latomia din Leipzig, No. 2-3, 1 Martie 1922, citat de Poncins, reprodus de C. Zaslofi, Francmasoneria, I, pag. 170 :

„Despre soarta tristă a francmasonilor din Ungaria, după informațiile furnizate de unul din frații noștrii maghiari, ce se află la Nüremberg, putem comunica cele ce urmează :

„Francmasonii, după ce, în decursul războiului, au fost trimise o adresă de bineventare Împăratului Francisc-Josef, se aruncară, după catastrofă, în brațele ideii republicane-socialiste cu nobila persuasiune că acum a sosit timpul *îndeplinirii idealului lor masonic*. În scrierile lor au făcut acestei idei o propagandă activă și, cea mai mare parte a conducătorilor au fost franc-masoni“.

3). Protocoalele înțelepților Sionului al congresului din Băle, ținut la 1897, sustrase din piesele confidențiale ale congresului, la 1901 : 1).

„În protocolul întâiu. Libertatea politică este o idee, nu un fapt. Trebuie să știi s'o întrebuințezi pentru a atrage la sine masele populare și pentru a cuceri puterea; sarcina este mai

1). „O circulară a Comitetului Sionist din 1901 atestă, că Dr. Hertzl se plâgea amar, la această epocă de scăpări, cari permiseseră la niște neinițiați să apuce anumite secrete ale congresului“. 1). Se găsesc informațiuni relative la originea „protocoalelor“ în broșura canonicului Bary Godeau : *Le complot mondial actuel* (Edition de la Foi catholique), în introducțiunile la cartea „*Les protocols des saşes da Sion*“ a Mons. Jouin (Emile Paul); în edițiunea des „*Protocols*“ de la *Vieille France de Urbain Gohier*; în traducțiunea americană *Protocols* (Boston, Small et Meynard).

Deși s'a contestat autenticitatea protocoalelor în fața tribunalului din Băle, obținându-se o sentință în acest sens, dar apelată, totuși această chestiune cu greu poate forma obiect de proces întrucât, cei ce pretind, după expresia D-lui Roger Lambelain, că „Protocoalele“ sunt apocrife, inventate dintr'o bucată, nu vor putea dealtminteri face mai mult dovada afirmațiunilor lor. Limbajul faptelor spune D-Sa, în asemenea împrejurare, va fi singurul doveditor și, cea mai elocventă dintre probe a fost formulată de traducătorul englez în prefața sa : „Nu s'ar putea citi astăzi niciu-una din părțile acestei cărți, fără să fi atins de notă profetică pe care le cuprind toate, nu numai în ceiace privește sfânta Rusie de altă-dată, dar încă din punctul de vedere al anumitor desfășurări sinistre cari se pot observa în ceasul de față în tot universul. Gentilici stați în gardă“. (Roger Lambelain, *Le règne d'Israel chez les Anglo-Saxons*, pag. 89).

Părintele Quénard Gervais a spus despre protocoale, că, chiar, dacă protocoalele Sionului nu sunt autentice, textul lor redă la perfecțiune situațiunea rusă a epocii : idei, oameni, instituțiuni, curente, programe, etc., totul dovedește o admirabilă informațiune și o tendință spre un acelaș scop... militant și sectar.

ușoară, dacă adversarul îndrăgostit de liberalism, părăsește el însuși o parte din autoritatea sa. Injecând otrava liberalismului în organele Statului, i-am dat un rău de moarte. Înțelegem acum pentru ce protocolul al cincisprezecelea spune, că în așteptarea (cuceririi puterii supreme) noi vom înmulți lojile masonice în toate țările lumii“.

„Protocolul al doilea: Considerați succesul doctrinelor lui Darwin, *Karl Marx*, lui Nietzsche, închipuite sau preconizate de noi pentru a demoraliza pe Gentilici (păgâni).

Protocolul al treilea: Noi vom crea o criză universală și vom arunca pe străzi mulțime enorme de muncitori, exasperați în contra celor bogați, gata să-i ucidă și să-i despoaie. Dar jidovii înștiințați în timp util, vor eși neatinși din turburări. Franc-Masoneria ține, fără să știe, în univers, oficiul *unui ecran ascunzând* după ea proiectele noastre.

Al cincilea și al șaselea protocol explică cari vor fi caracterul și esența guvernământului judaic. Un despotism suveran va elimina gradat concesiunile și libertățile abandonate goimilor... Prin organizarea de vaste monopoluri, de cari vor fi tributare averile goimilor, vom absorbi creditul Statelor. Trebuie ca super-guvernământul nostru să fie protectorul.

Liniile decisive ale planului de campanie ale lui Israel sunt acuzate în al șaptelea protocol... „Noi vom stăpâni pe Gentilici prin războaie particulare și dezlănțuind o luptă mondială. Într'un cuvânt pentru a rezuma sistemul nostru de zguduire și aservire al Statelor Europei, vom arăta puterea noastră asupra unuia din ele prin asasinat și terorism și, dacă îi va fi posibil să se unească ca să ne reziste, îi vom răspunde cu tunuri americane, chineze sau japoneze“. Aluzia fa revoluția Rusă, de mult timp pregătită, reiese clar din această citațiune.

„În protocoalele următoare al cincisprezecelea se spune, că, după Papă, autocrația Rusă este dușmanul nostru cel mai periculos“.

Cum va fi organizat imperiul jidovesc și cari va fi programul funcționării sale? Ultimele opt protocoale procura acestui subiect anumite precizuni. Ceasul venit, un asalt va fi dat la Vatican și puterea Papei va fi înfrântă. (Roger Lambelin, *Le Règne d'Israel chez les Anglo-Saxons* Paris, Bernard Grasset, éditeur, 61, Rue des Saints-Pères 1921).

4). Copin Albancelli: „Conjurația jidovilor împotriva popoarelor, 1909”. Există un proiect de organizare a lumii de care se vorbește mult de câți-va ani încoace, (e vorba de marxism. N. Redacției) în favoarea căruia se face o propagandă înverșunată în masele populare... Vrem să vorbim adică de organizația socialistă, colectivistă. Din întâmplare tocmai această formă de organizare este mai mult în raport cu caracterul, cu aptitudinile și cu mijloacele de acțiune ale poporului jidovesc; colectivismul, socialismul este acela, care poartă pecetea, marca de fabrică, a acestui nou popor rege; și dacă jidovii urmăresc să impună cu sila, cu orice preț, socialismul întregii lumi creștine, aceasta e pentru că grație socialismului ei speră să domine lumea cu desăvârșire. „(Citat în „Porunca Vremii” din 25 Martie 1935, obiectivele mondiale ale conspirațiunii judaice)”.

Ori am văzut că șefii masoneriei se recrutează dintre jidovi.

5). Mgr. Jouin, Pericolul judeo-masonic. „Unsprezece mici oameni au făcut revoluția germană — spunea Kurt Eisner, în beția triumfului, colegului său ministrului Auer. Pare echitabil de a conserva amintirea durabilă a acestor mici oameni; ei sunt jidovi: Max Lövenberg, doctorul Kurt Rosenfeld, Gaspar Wollheim, Max Rotschild, Karl Arnold, Rosenhek, Birnbaum, Reis și Kaiser.

Acești zece oameni cu Kurt Eisner von Israelovici în frunte, formau conducerea „Tribunalului revoluționar al Germaniei”. Toți unsprezece erau francmasoni și aparțineau lojei secrete No. 11, care își avea sediul la München, Bricnnerstrasse No. 51. (Citat ibidem).

6). Idem, op. cit. tom. III., p. 94: „La 22 Martie 1919, Republica Ungară Sovietică fu proclamată la Buda-Pesta; șefii săi erau francmasoni, de ex. ministrul instrucțiunii publice, fratele Knuzi (Cohn); fratele Jaszi, tot evreu ministrul național al Sovietelor; fratele Agoston Peter; fratele Lukast, fiul unui milionar jidov din Buda-Pesta; fratele Diener și mai cu seamă fratele Bela Kuhn (Cohn). Criminal de primul ordin, care după aceea a găsit azil în Austria jidovită și în Rusia. Guvernul Sovietelor Ungare era alcătuit numai din jidani. (Ibidem).

7). Revoluția bolșevică din 1917-1918 a fost pusă la cale încă din 1916 și finanțată în întregime de către bancherii jidovi

din New-York. (Iacob Schiff, Kuhn Loeb, Felix Warburg, J. H. Hannauer, etc.).

„Bolșevismul — spune undeva d. Leon de Poncins — este deci aplicația logică în Rusia a planului revoluționar jidovesc pe care-l vedem realizându-se în lume de la 1798 în coace; esența sa este identică”.

„Cum să ne explicăm faptul și mai ciudat, că *francmasonii* din Europa și America și-au dat mâna pentru a *sprijini politicește bolșevismul* și pentru a încercui cele două mari centre mondiale de rezistență antibolșevică, Japonia și Germania? (Nicolaie Bogdan, „Porunca Vremii”, din 15 Aprilie 1935).

8). „Generalul Youdiénitch, în special, în momentul precis, când prin luarea Petrogradului, avea să ducă poate o lovitură decisivă sau cel puțin foarte grea regimului abject, fu în mod subit părăsit de Anglia lui Loyd George. Pentru ce? Nu s'a știut niciodată și nici măcar nu a fost întrebat. Odată mai mult, Primul Ministru englez bine meritase de la Israel”. (Emmanuel Malynski, *Les Problèmes de l'Est et la Petite-Entente*, p. 21).

Ei bine, Loyd George era mason. „Poincaré, Briand, Clemenceau, Herve, Loyd George, Balfour, Orlando, Sonnino și, cum se mai numesc, sunt în general masoni. (Alfred Rosenberg, *Die Spuhr des Juden im Wandel der Zeiten* 1919).

9). În 1918, chiar la Karkov, un evreu, anume Cohen, scria în officiosul comunist local:

SOVIETELE SUNT ÎN MÂNA EVREILOR!

„Se poate spune fără exagerare, că marea revoluție socială rusească s'a făcut cu mâna noastră. Sumbra masă oprimată a muncitorilor și țăranilor Ruși, ar fi fost ea capabilă, singură, să scuture jugul burgheziei?”.

Desigur, că nu, și iată de ce noi am fost aceia, cari am condus proletariatul rus *la aurora internaționalei* și care nu numai am călăuzit, dar călăuzim mai ales acuma cauza sovietelor pe care noi am păstrat-o în mâinile noastre”. (Citat în „Porunca Vremii” din 25 Martie 1935).

Ei bine, iată afirmațiunea noastră complet dovedită. Și iată perfidia conjurației judeo-masonice: După ce a inoculat serul liberalismului politic și economic, provocator de nemulțumiri în masse, tot ea vine cu ramura de măslin al viitorului socialist și comunist, ca să conducă proletariatul rus *la aurora internaționalei*. Dublul joc, după ecranul masoneriei. Quod erat demonstrandum.

Din problemele mai sus studiate, se desprind armătoarele chestiuni: „Chestiunea partidelor politice, cari se pun în slujba ideologiilor sus-amintite (I), chestiunea semită și chestiunea socială. (Scriș în octava Imaculatei concepțiuni).

Partidele politice

După distincția mai sus făcută (Buletin politic. Aprilie-Iulie, Suveranitatea de drept natural și suveranitatea contractuală umană) partidele politice se împart în principiu în partide legitimize, conservatoare și partide revoluționare, democratice (liberale, socialiste, comuniste), ale falsei crematistici.

„După Friederic Julius Stahl (citată de D-I Rădulescu-Motru în conferința D-sale: „Concepția conservatoare și ideea de progres“, 1922, publicată în Cultura Națională, Institutul Social Român) partidele politice se împart în două categorii: avem partide revoluționare și partide legitimize. Cele dintâi consideră autoritatea și legile Statului ca fiind un produs al oamenilor și deci ca subordonate intereselor și drepturilor individuale, cele din a doua categorie consideră autoritatea și legile Statului, ca fiind de natură supra-omenească și deci deasupra intereselor și drepturilor individuale. Din prima categorie fac parte toate partidele liberale, democratice și socialiste, din a doua categorie: Partidul Tory englez, partidul legitimist (astăzi regalist) francez, și partidele conservatoare în genere. Stahl pune mult preț pe caracterul divin al legitimității.

Pentru el instituțiile fundamentale ale Statului se susțin pe ordinea divină, care este *impusă* omenirii. Continuatorii săi se mulțumesc însă să arate fără invocarea divinității, că sunt instituții și legi cari depășesc rațiunea individului, că ele sunt isvorâte din substratul adânc al sufletului social și „că *apărarea lor constituie menirea conservatorilor*“.

„... diferența găsită de Stahl între aceea ce este scos de sub voința individului și ceiace este sub voința individului, revine continuu și după dânsul. Conservatorii nu se pot împăca cu ideea că *suveranitatea* unei națiuni se rezolvă în *majoritatea voînțelor* pe care le exprimă, într'un moment dat cetățenii națiunii: teoria clasică a democrației izvorâtă din ipoteza contractului social al lui Jean Jacques Rousseau. Suveranitatea unei națiuni are rădăcini mai adânci, decât voința unei majorități. Ea se întinde în trecut și anticipă viitorul prin legături organice care scapă voinței celor mai conștienți cetățeni. Prin contract pot să se constituie societăți comerciale, dar *niciodată State su-*

verane. Instituțiile fundamentale ale Statului sunt crescute în mod organic, din adâncul instinctului social, din tradiții și presimțiri, adeseori în contradicție cu interesele momentului. Dacă acordul voințelor este totul, în formarea unui Stat, de ce atunci în viața politică a Statului joacă rol așa de mare sentimentele? Sentimentul național, bunăoară, nu poate fi rezultatul unui contract de voințe, afară bineînțeles de cazul că ar fi un sentiment convențional, și atunci el ar fi fără influență reală. *Statul are o origine mai adâncă decât individul și are totodată și o menire mai înaltă decât apărarea intereselor individului*. Cetățenii unui Stat pot fi într'un moment dat cu toții răătăciți; de câte ori nu s'a întâmplat să fie generații degradate de viții și cu toate acestea dacă Statul a fost solid, timpul a măturat gunoiul momentului și generațiile viitoare au fost salvate! Istoria ne spune că într'un trecut foarte apropiat, viața politică în Anglia, a fost foarte depravată. Dar politicienii neavând puterea să schimbe Statul, depravarea a trecut și Anglia a continuat să fie ceiace trebuia să fie. Instituțiile se apără astfel, ele singure, când sunt lăsate să trăiască în contra slăbiciunii indivizilor. La câte slăbiciuni n'a rezistat biserica creștină, monarhia și instituția proprietății! Când însă oamenii au încercat în mod serios să-și constituie un Stat prin majoritatea voințelor cetățenești, istoria a înregistrat totdeauna vărsări de sânge și anarhie.

Există așa dar interese superioare de Stat, care trebuiesc apărate în contra voinței indivizilor, chiar când acești indivizi ar forma majoritatea cetățenilor“.

„În orice caz, Lord Beaconsfield (Benjamin Disraeli, șef al conservatorilor în Anglia) era bine hotărît să nu cedeze opiniei publice. Când țara inebunește, trebuie să aștepți. Criza va trece și se va putea din nou vorbi cu judecată“ (Henri Maurois, La vie de Disraeli, pag. 287).

Dr. Vaida Voevod la Iași: „Chiar, dacă ași fi singur, nu mă las descurajat, căci de multe ori am fost singur, pentruca apoi întreg neamul să fie alături și solidar cu mine“.

D. Rădulescu-Motru, în continuare: „Cu această continuă afirmare ajungem până în pragul concepției conservatoare cotemporane, interesul general opus celui particular, totul pentru țară nimic pentru noi!“

Această formulă contimporană este totuși exagerată. „Dreptul natural repauzează din contra, pe indisolubila *solidaritate* a dreptului individual și a dreptului social, am predat anul trecut un drept natural pe bază dualistă: *individul și instituținea*”. (Georges Renard, *La Valeur de la loi*, Librairie du Recueuil Sirey, 1928, pag. 24).

„*Potrivirea* binelui particular binelui comun, este o idee justă”. Idem, pag. 22. (și nu opunerea interesului general celui particular).

„*Idee justă*, potrivirea (cooptațiunea) interesului individual la interesul comun și ajustarea definitivă a ordinii deontologice și a ordinii eudemoniste! *Idee justă*, potrivirea interesului familiar și a interesului național și a interesului specific uman! *Idee justă*, potrivirea intereselor patronilor și a salariaților, a claselor posesoare și a claselor muncitoare! *Idee justă*, practica salariilor urcate (mari) și „metodele americane”. *Idee justă*, necunoscută, vai! de doctrina lui Monroe sau cel puțin de anume din interpretațiunile sale, potrivirea interesului american și a interesului european! *Idee justă*, chiar, după teologia lui Sf. Toma (din Aquino), potrivirea iubirei de Dumnezeu și iubirea de sine!

Astfel, nici *binele comun* al Statului nu este o prăpastie, care să înghită binele propriu al cetățenilor, al corporațiilor și a familiilor: *dreptul natural respinge etatismul*. Nici *binele comun al familiei* nu este o prăpastie, care să înghită binele personal al membrilor săi: *dreptul natural* este în contra vechei *patria potestas, jus vitae ac necis* al tatălui de familie.

Toate *libertățile individuale și familiare* sunt integrate în binele comun al națiunii, toate *libertățile naționale* în binele comun al umanității. Toate acestea sunt *idei juste* (pag. 22—23)

„Dreptul natural este astfel regula, care prezida la *coaptarea* (potrivirea) interesului individual cu interesul familiar — a interesului individual și a interesului familiar cu interesul național, — a interesului individual, familiar și național cu interesul juridic cel mai universal, care nu este altul decât Justiția, și astfel *idea justului* domină și ordonă tot edificiul dreptului” (pag. 22).

„Dreptul natural premerge dreptului pozitiv, el nu este nici un principiu al istorici, nici un principiu al credinței, dar un e-

lement al rațiunii ; principiul său fundamental este, *nu autonomia voinței umane* — ea nu este decât *un principiu secund*, — ci *armonia binelui particular și a binelui comun* într'o reprezentățiune teleologică a ordinii juridice ; odinea juridică este dispozițiunea activităților umane către Just". (Lecția doua, pag. 29).

„Am spus *coaptație (potrivire)* a bunurilor celor mai mărginite, nu am spus *sacrificiu* : sacrificiul este un fenomen din categoria *voinței* și repet, că, dacă voința este un factor al vieții juridice — îi voi face partea sa și partea sa largă — nu este totuși decât *un factor secundar*" (p. 22).

„Totul pentru țară, nimic pentru noi“, implică un *sacrificiu* pe care dreptul natural nu-l cere : dreptul natural este un fenomen de reprezentare și nu unul volițional. Formula aceasta este reacțiunea, însă tot pe plan volițional al concepției democratice, a interesului obștesc, binelui comun nesocotit, față de interesele particulare puse înainte, de democrații. Adevărul rezidă în *potrivirea intereselor în ordinea juridică* mai sus arătată.

Formula de sacrificiu a conservatismului contimporan, este ușor de înțeles, dacă considerăm, că, după concepția devenită clasică în facultățile de drept, în cercurile politice și parlamentare, în opinia publică, aceea a lui Rouseau și a Declarației drepturilor omului, a codului civil și a economiștilor liberali principiul era că *autonomia de voință, libertatea individuală* este rădăcina ordinii juridice, că *libertatea fiecăruia n'are altă mărmită decât libertatea vecinului său ; că libertatea fiecăruia n'are altă măsură decât egalitatea tuturor ; că tot dreptul natural derivă de acolo*" (Renard, pag. 17).

Așa dar formula contimporană conține reacțiunea conservatismului pe plan volițional secundar după doctrina devenită clasică a democrației.

În fond există o reacțiune reală a conservatismului, în marș și în cămăși, reacțiune ce trebuie să fie ecletică și de coaptare, reacțiune de restaurare a dreptului natural, a ordinii juridice și a credinței abandonate, a bunei crematistici.

Și precum voința trebuie să fie supusă rațiunii, asemenea reacțiune volițională, secundară trebuie să urmeze reacțiunea ideologică fundamentală a reconstrucției ordinii juridice.

Avem așa dar partide zise democratice, revoluționare, de

stânga, partide de dreapta, reacțiuni antidemocratice, pe plan volițional în sens de sacrificare a individului interesului obștesc „Totul pentru țară nimic pentru noi”. (partide de dictatură) și partide de centru (de coaptare), de reconstrucție eclectică din coaptarea principiilor liberale, socialiste și comuniste, pe bază ideologică a dreptului natural. „In medio stat virtus”.

Din prima categorie fac parte: Partidul Whig (liberal) englez, la noi partidul liberal, „Frontul constituțional” neo-liberal, Partidele socialiste. La noi, Partidul Național-Țărănesc a D-lor: Ion Mihalache și Lupu, și, bănuiesc partidul radical-țărănesc al D-lui Grigore Iunian. Partidul comunist e dizolvat la noi.

Din a doua categorie, fac parte: Partidul fascist ajuns regim în Italia, partidul național-socialist, ajuns regim în Germania. Partidul fascist englez.

Din a treia categorie fac parte: Partidul Tory englez, fostul partid de centru german, Partidul catolic din Belgia, Partidul social-creștin, ajuns regim în Austria. La noi, e de dorit ca partidele naționaliste să se integreze în acest tipar. Doctrina acestei categorii este cea sintetizată astăzi în Codul Social din Malines (*Esquisse d'une synthèse sociale catholique*, Editions Spes, 17, Rue Soufflot, Paris (Ve), 1934), întemeiat pe enciclicele pontificale și interpretările, autorizate ale Episcopatului, destinat maselor, și „Ierarhia catolică și problema socială” 1), (Editions Spes, Paris, 1921, XV—336 p. în 8) ce conține un repertoriu bibliografic al documentelor sociale (circa 1500) emanate dela Suveranii Pontifi și dela Episcopatul universal în timpul anilor 1891—1931, util în vederea unui studiu mai aprofundat.

În fine „Frontul românesc” are aspirațiuni și sentimente de dreapta sau centru cu o doctrină însă de stângă. (Vezi Bul. Pol. din Observatorul Aprilie, 1935).

Dr. G. Gheorghiu

1) „La Hierarchie catholique et le probleme social”.

Buletin artistic

De vorbă cu domnul D. Berea

Pictorul Dem. Berea își are în momentul de față, expoziția în sala Dalles. Este, desigur, dintre cele mai interesante expoziții. Deși tânăr, talentul său se afirmă în fiecare an mai original. O notă bună dela început: deși tânăr, din nota timpului a știut să aleagă pentru portretele sale, un clasicism elegant, ieșit dintr'un modernism care a evitat cubismul... E numai impresionist în felul lui Renoir, pentru care are o specială atracție și o afinitate de talent.

E un portretist și un amator de flori... Un singur nud viguros pare ciudat venit dintr'un capriciu de moment; un cap de țaran cu ochi foarte triști... Ochi înecați în alcool sau chinuți de viziunea suflătoare a pictorului, ce prea complexă, nu trebuia să întârzie aci... Restul numai flori și portrete... așa că expoziția pare în fumul visului de ochi oboșiți a celor care-o privește, estompată într'un salon de causerie intensă de suflătoare fine, adunate din capriciul unui om, cam de pretutindeni. Uite colțul de atelier al lui: o natură moartă, pe masă o pânză roșie... într'un colț o statueta, flori mor într'un vas... cum sunt puse, pricepi dela început atmosfera unui atelier cu surâsul unor flori de dungă de cer în apus... pe violentul unui dor de purpură. Pricepi că-i plac armonii de culori violent separate de ochiul obișnuit. Mai departe *Domnul A. P.* ar fi o figură banală

să zicem a unui deputat dela noi, dacă domnul Berea nu i-ar fi pus originalitatea sufletului, care destul să vrea să fie prins într'un moment de gândire sinceră, pentru a se deosebi de toți ceilalți.

Doamna I. S. pe care o cunosc și eu... În realitate, este mai fină, figura cu contururile mai blânde. Dar ce ciudat a văzut-o pictorul! Are o figură dură în unghiuri frânte. Pentru cine o cunoaște, îl izbește asemănarea cu Greta Garbo. Probabil acest lucru l-a enervat când i-a făcut portretul, care-i era oarecum un obstacol în căutarea originalității de suflet și a pus înconștient nu ce o apropia de artista suedeză, dar ce o depărta în asprime...

Cel mai reușit portret este cel al domnișoarei Adina Iamandi. Încă elevă de liceu, dar cu o inteligență dincolo de mentalitatea de școlăriță, citind mult, cugetând prea mult, personalitate în formație, cu unghiuri și asprimi, cu tăceri de singurătate neobișnuite la vârsta ei. Pictorul extrage din toate acestea frăgezimea ei de „*Jeune fille*“, în ochi însă, o lume prea îmbelșugată de imagini, păstrându-i asprimea numai în strânsura buzelor și toate adunate în cartea Mariei Brastikșef pe care o ține cu amândouă mâinile pe piept.

Vis de fată în preajma genialului vis de rusoaică tânără ce și-a ars clipele când avea douăzeci de ani, la Nissa.

Portretul domnișoarei T. Z. brună, cu ochi de orientală, leneșă, tranșează părul brun cu bluza galbenă, care-i aprinde viu culoarea ei mată de prună și alături alta, la fel, „*Cristinel*“, meditativă, stinsă... Ce este dincolo brun aprins este aci palid, paliditate de creolă exilată cu ochii plini de melancolie firești.

Pălăria roșie: fiica scriitorului Galaction, culegând din eleganța lumii numai pălăria roșie și părul de un blond prea modern, dar ochii imenși au misticism moștenit dela tatăl ei, ciudat aruncat în frământări sufletești de viața care apropie de „*Collette*“ în „*La vagabonde*“ și o turbură în lupte de forțe contrarii, faptul că e ruptă din tatăl ei, dar este și a ei și parcă se întreabă chinuită unde este adevărul.

Toamna cu confetii extrem de moderne, de copaci ca fond! este simbolizată în fata cu rochia prea verde, cu flacăra de tot vie a focului, când este gata să se stingă. Ochii mirați au cu-

loarea pământului părăsit de verdeață, sau aduce aminte de copacii, fire subțiri și negre desenând pătrate fine pe cerul ce li se apropie în nuanță. Tristețea ochilor care așteaptă inevitabila moarte și o părere de rău în buzele puțin umflate de viață față de agonia privirii.

„Ioana Basarab“ viguroasă ca și arta ei, fără să fie masivă, figură dură de patriciană, numai cu ochii imenși, unde se refugiază o frumusețe, care deși vrea,

numai poate fi feminină.

Un portret vechi de familie: după o fotografie găsită într'un album patriarhal, dar de parte de a fi o fotografie fetița îmbrăcată în roșu cu ghetuțele de altădată. Dacă s'ar vedea și pantalonașii cu horbote din fusta învoalată, ar părea Camille furată din biblioteca roză, numai cu părul blond este al grânelor delanoii. Ține într'o mână o minge cu un măr de făgăduinți; în celelalte flori strânse cu degete prea șubrede de copil, gata să se

întoarce la grădina lor. Capul însă prea format, pare speriat de viziunea vieții de mai târziu. Fac legătura pe care în creare inconștient a făcut-o pictorul când a descoperit întâmplător această fotografie în albumul din casa unde prietenește este primit la o ceașcă de ceai.

În notările mele scrise fugar pe caetul de schițe în literatură sunt brusc întreruptă...

— Dar știți că m'ați prins bine, nici nu ați băgat de seamă, de când stau pe banchetă lângă dumneavoastră și vă urmăresc scrisul..

Era chiar pictorul și firesc ni se prinde vorba în jurul artei lui.

— Care este viziunea dămitale de artă?

— Viața sub toate formele.

— Te văd mai de grabă preocupat de portrete și flori?

— Portretul este un câmp mai vast de adâncire în viață.

— Florile?

— Pictând o floare parcă pictez un portret. Frăgezimea unei flori ținând așa de puțin, îmi dă senzația vieții în timp; altfel în permanentul naturii nu simți pulsația vieții.

— Ce fel de figuri te atrag?

— Acele care sunt frumoase prin expresivitate.

— De ce ai lăsat ficii lui Galaction pălăria roșie?

— Este centrul de gravitate al tabloului, am vrut să o armonizez pe albastrul deschis, lucru foarte greu.

— Cunoști personal pe originalul portretului?

— Da, mai ales că este o înțelegere perfectă în plan intelectual; o apreciez foarte mult.

— Dar ce viziune de pictură îți dă?

— Ființe ca dânsa.. Deși am pornit dela o culoare; însă îmi place să o adâncesc pe alt plan decât cel al culorii, un plan intens psihologic.

— În genere toate portretele îți sunt prietene?

— În primul rând cer o apropiere cel puțin sufletească, dacă nu intelectuală.

— Ce zici de cubism?

— Fac o deosebire între arta modernă, pe care o apreciez mult, cu o sinteză a descoperirii impresionismului, expresionismului, simbolismului... cubismul nu este decât o formă cerebrală pornită din inovațiile create de mașinism și aptă numai pentru arta decorativă și nici asta pentru mult timp, cred.

— Care este maestrul francez care-ți place mai mult?

— Renoir, Manet, Delacroix.

— Dar român?

— Maestrul meu adevărat este Teodorescu Sion. Pentru Suchian am un fel de aspirație ca și pentru streinii spuși mai sus.

— Care-ți sunt planurile de viitor în artă ?

— Să mă înfund câțiva ani în muzee, în streinătate, pentru a surprinde meșteșugul marilor înaintași; pentru a realiza în planul plastic formele de viață ce le simt în mine.

— Visezi realizarea unui tablou vast ?

— Da, o compoziție în felul lui Delacroix. Ce fac nu sunt decât elementele pregătitoare viitoarelor simfonii de culori și de formă.

— Votre violon d'Ingres ?

— Muzica.

— Ce apropiere faci ?

— Armoniile muzicale le văd în armonii de culoare, din cauza ritmului de planuri, din care dacă ieși, ai ieși din artă.

— Îți place orașul ?

— Da, pentru că văd viguros și adânc formele de viață, dar idealul meu tot viața de țară rămâne, țara nu o simt ca decor ci numai ca sentiment liric, aci intervine muzica ca un fel de melodie a traiului de țară, prin liniște, viața înceată și sobră, dând prilej sentimentelor interioare să se transforme în lirism de culoare; orașul este exterior plastic.

Dar poezia ?

— De multe ori un vers din Baudelaire sau din Verlaine se transformă prin lirism, în imagini plastice..

Ne întrerupe o doamnă volubilă dar foarte simpatică...

Un nou tablou portret, îmi zic urmărindu-i amuzat cum se depărtează alături...

Când am ieșit din sala de pictură ploaia tare, dulce ploaie de vară... în toamnă... Imi plăcu ce tare lucea caldarâmul negru în ploaia parisiană, în ceața parisiană coborită pe atmosfera Bucureștiului de acum, creat din două extreme americanism și orientalism de Constantinopol vechi.

Visam... trecând eu dela pictură la poezie... la ce avusesem mai frumos din viață... câteva clipe... când? Poate foarte apropiate, dar depășind viața, le transfigurase cu îndepărtarea fără hotare a legendei, numai ploaia asta de vară, râdea atunci grămadă de mine.

Luca della Robia

Buletin Bisericesc

Pentru Unitatea Creștinilor

**Psihologia Octavei de rugăciuni dela
18 la 25 Ianuarie**

Gustul realităților și al mersului direct la țintă, al sincerității și al lealității este una dintre cele mai interesante note caracteristice ale generației ajunsă în momentul de față la vârsta maturității. În diferitele domenii ale activității intelectuale, artistice, filosofice și religioase, această caracteristică va pune pecetea epocii noastre. Ea este semnul unei reînnoiri prin adâncire. Una din urmările fericite este de a-i face pe oameni să-și regăsească patrimoniul comun de omenie și creștinilor patrimoniul comun de creștinătate. Acest val, din adânc ajuns până la suprafață, lovește în particularismul ultra-naționalistilor și în diferitele confesiuni creștine. Nu e de mirat dacă primii își strâng și mai mult rândurile, iar ceilalți se izbesc între ei crezându-se amenințați de o confuzie destructivă. Acestea sunt fapte, să avem curajul de a le privi în față.

Gustul faptelor ne înclină mai mult de cât oriunde spre „Octava” „Pentru Unitatea creștinilor”. Căci este un fapt că azi Creștinii sunt despărțiți și este de asemenea un fapt că aspiră spre „Unitate”. Stockholmul, Lausanna, în ciuda izbirilor mai sus indicate, raporturile în ansamblul lor relativ amicale ale diferitelor biserici, chiar și „Octava” sunt indicii sigure. Primul din aceste fapte este de o înfinită mahnire, al doilea de o nedescrisă mângâiere. Cu toții, creștini despărțiți: protestanți, anglicani, ortodoxi, catolici, dacă inima noastră este cinstită, dacă este sinceră și deschisă, cum să nu fim mișcați până la a suferi din cauza acestui motiv de mahnire, și din potrivă cuprinși de bucurie din cauza acestei mângâieri.

Între aceste două fapte, rod al primului cât și al celui de al doilea, sub îndoitul imbold al neputinții noastre naturale și al puterii noastre supranaturale de a reface Unitatea sfărâmată, un al treilea fapt a ieșit la suprafață, faptul Octavei.

Neputința noastră naturală este imensă: „Ce aveți voi ce să nu fi primit“. Este baza ființei și activității noastre. În decursul vremurilor a slăbit și mai mult prin acumularea greșelilor strămoșilor: „Părinții au mâncat struguri verzi și copiii dinții li s'au stricat“. Într'adevăr, ar fi putut să se întâmple desbinări mari în creștinătate, spărturi adânci fără ca toți să-și fi avut vina lor? Numai o întinsă răspândire a spiritului răului prin mărețul frunziș al arborelui eșit din grăuntele de muștar semănat de către Iisus putea să strice minunata simfonie a păsărilor Cerului, adăpostite sub ramurile sale și al căror corifeu era chiar Dumnezeu om, Cuvântul întrupat. Amintirea creștinătății sfărâmate ne urmărește. Cel puțin, întrucât ne privește pe noi catolicii, nu ne putem aduce aminte fără durere de cele două epoci de despărțiri, veacurile X—XI și XV—XVI. Chiar Papalitatea a avut în vremurile acelea, secolul X și XI, așa numitele „secole de fier“, zile negre, când intrigile pasionate și războinice ale nobililor au ridicat la locul lui Petru Papi de o zi, sau un tânăr de 18 ani fără moravuri austere, Ioan al XII“. Apoi secolele XV și XVI, secolele renașterii păgâne cu Alexandru VI. Dacă Petru ar fi rămas mereu el însuși, dacă latura divină n'ar fi încetat să se întrezărească prin personalitatea umană, oare Unitatea Creștină ar fi suferit cele două spărturi?

Dacă anumite greșeli n'ar fi continuat și după aceea să jaloneze veacurile, nu s'ar fi realizat oare de mult unirea? Greșeli! desigur greșeli...! Amintirea, spinoasă a cruciadei a patra și a cincea, rămasă ca un ghimpe în inima Răsăritului. Este o mângâiere pentru noi să amintim fraților noștri ortodoxi, cuvintele Papei Inocențiu III cu ocazia jefuirii Constantinopolului de către Cruciați la 1204: „Nu ne putem opri de a mărturisi cu durere și rușine că acolo unde nădăjduiam de a găsi foloase și motive de bucurie n'am întâlnit de cât îngrijorare și neliniște. Cum vom face să revie Biserica Greacă la unitate și cum vom mai obține din partea ei devotament față de Scaunul Apostolic! Latini nu i-au dat de cât pilda perversității și a faptelor întunericeului. Așa în cât este în dreptul ei de a-i urî ca pe niște câni“. Apărătorii lui Crist, care trebuiau să-și implante săbiile numai în cei necredincioși și le-au udat în sângele creștinilor. N'au cruțat nici religia, nici vârsta, nici sexul. Au comis în fața Cerului, adultere, curvii și incesturi. Mamele, fetele, până și cele închinete Domnului au căzut prada brutalității soldaților lor. Și nu le a ajuns să golească tezaurul Imperiului și să jefuiască pe par-

ticularii nobili și burghezi. Au ținut să răpească și bunurile bisericilor și, ce este mai grav și proprietățile lor. Au smuls chiar din altare podoabele de argint, le-au sfărâmat și s'au certat pentru fărâmițările lor, au violat sanctuarele, au furat icoanele, crucile și moaștele.

Greșeli! da! dece nu le-am mărturisit?... un fel de orgoliu spiritual răspândit încă printre câțiva catolici, orgoliu format din frica adevărului istoric și dintr'o vanitate secretă din care incolțește la anumiți indivizi un fel de siguranță a superiorității spirituale proprii. Ce distanță dela aceștia până la umilința Fratelui Francisc de Assisi, care, văzând pe un condamnat trăit la execuție, exclama: „Nu el, ci eu ar trebui să am fringhia la gât, eu fratele Francisc!” Căci la cel osândit umilința sa admira darurile lui Dumnezeu, iar la sine însuși deplângea lipsurile proprii în a fructifica darurile primite.

Dacă cel puțin dela despărțiri încoace ar fi fost în schimb o imensă, intensă și neincetată ispășire prin rugăciune și pocăință plină de smerenie! Dar nu, până în ultimele vremuri, nimic vast, nimic universal, nici o cruciadă în stil nou pentru care mulțimea nenumărată a credincioșilor, cruciați ai „Re-Unirei”, să-și fi luat drept arme: umilința păcatului mărturisit, rugăciunea și pocăința. („În tot și în toate, pentru tot și pentru toate noi suntem cu totul vinovați” după cum spunea Dostoevski).

Am subliniat punctul de vedere catolic, folositor, binefăcător și incurajător: „Confiteor... quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere, mea culpa...” Frații noștri Protestanți, Anglicani și Ortodoxi n'ar putea în plină sinceritate recunoaște oarecare slăbiciuni și din partea lor...?

Suntem cu toții vinovați de o vină inițială, de o vină mărită în decursul veacurilor din cauza oricărei agravări, rupturi și sporiri de neînțelegere, de o vină micșorată pe de altă parte prin orice încercare de apropiere, de o vină sporită prin lipsă de ispășire seculară și atenuată prin fiecare rugăciune și jertfă închinată lui Cristos, jignit în porunca Sa de predilecție: „Aceasta este porunca mea: să vă iubiți unii pe alții după cum eu v'am iubit pe voi”.

Trecutul arată Creștinilor neputința lor naturală de a păstra Unitatea și neputința lor naturală de a o restabili. Ceeace omul a distrus din cauza slăbiciunii sale exploatată de Duhul răului, omul nu o poate face la loc. Este un adevăr experimental, „Aceasta este cu neputință pentru oameni; însă totul este cu putință pentru Dumnezeu”. Ajunge ca omul să se lase în voia acțiunii divine, în voia suflării Duhului. Însă Duhul, de două ori și în chip deosebit a suflat în vremurile noastre.

Este un fapt că în timpul celor opt zile dintre Înălțare și Rusalii au fost spuse rugăciuni pentru Unitate de către mulți Anglicani, Vechi-Catolici, Protestanți și ortodoxi. Iar la Catolici se țin deasemenea rugăciuni în aceste opt zile după recomandările încă ale Papei Leon XIII din Epistola Sa Apostolică „Provida Matris” din 5 Mai 1895 și din Enciclica: „Divinum Illud Munus” din 9 Mai 1897.

Un al doilea fapt este Octava de rugăciuni dela 18 la 25 Ianuarie ținută în 1935 de cel puțin 1500 de preoți Anglo-Catolici, ceea ce înseamnă un număr foarte mare de credincioși, cam jumătatea comunităților engleze ale Bisericii Anglicane; de către Mitropolitul Euloghie, Arhiepiscopul Serafim, Arhiepiscopul Damian, rectorul seminarului teologic rusesc, Arhiepiscopul Nicolae de Pecery (Estonia), Episcopul Tichon (din Berlin) din partea ortodoxiei; și de un foarte mare număr de episcopi, preoți și comunități de credincioși catolici.

Despre această Octavă, în momentul de față cea mai însemnată intru cât este cea mai răspândită, ne vom ocupa puțin în mod deosebit, fiindcă anumite neînțelegeri regretabile s'au manifestat în privința ei.

Să constatăm în primul rând origina ei. După cum scrie în darea de seamă a ceremoniilor dela Lyon din „Semaine Religieuse” a acestei eparhii (1 Februarie, 1935): „Nu la Catolici, care mai mult decât toți ceilalți ar fi trebuit să sufere din cauza despărțirii creștinilor, a suflat Duhul Sfânt prima inițiativă a acestei mișcări spirituale în 1907, ci la doi Pastori Anglicani dornici de „Re-Unire”, suflute cu totul sincere...”

Noi, catolicii, înțelegem această Octavă ca o convergență de rugăciuni, înălțate către Hristos pe care toți îl iubim, îl adorăm și îl predicăm, din partea fiecărei confesiuni creștine în plină libertate și independență. Este deci un punct în mod cât se poate de lămurit afirmat: a face Octava exclude orice de aproape sau de departe ar vătămă independența spirituală a fiecărei confesiuni sau libertatea sa religioasă. A face Octava înseamnă apoi a se pregăti din punctul de vedere spiritual la „Re-Unirea” râvnită, a se pregăti prin însăși rugăciunea. În câmpul preocupărilor noastre să nu mai fie alta decât: când se va face Re-Unirea? În curând? Nu; târziu, însă cu atât mai puțin târziu cu cât rugăciunile noastre vor fi mai calde. Și cum se va face Re-Unirea? Nu știm nimic. Va fi opera neprevăzută a Spiritului divin. Pentru El orice este ușor. În ziua când va face să răsară în fiecare grup creștin vre-o zece personaje ca Lordul Halifax și Cardinalul Mercier, în ziua aceea Re-Unirea va fi apropiată. S'a subliniat cu multă dreptate că slăbiciunea marilor Uniri de odinioară: Soborul din Lyon dela 1274 și cel din Flo-

rența în 1445 a avut ca pricină lipsa mulțimilor, sau cum se zice azi, lipsa opiniei publice. Octava are tocmai menirea de a răspândi în suflete dorința Mântuitorului „...ca ei toți să fie una după cum Tu, Tată, ești în Mine și Eu în Tine, pentruca și ei să fie una în Noi, pentruca lumea să creadă că Tu m'ai trimis pe mine”.

De aceea cu toată sinceritatea și fără nici o reticență a probăm foarte binevoitorul răspuns al Eminenței Sale Mitropolitului Euloghie la invitația de a lua parte la aceste zile de rugăciuni :

MITROPOLIT EULOGHIE

Arhiepiscop al Bisericilor Ortodoxe
Rusești din Europa

5 Decembrie, 1934
N. 1824

E X A R H

al Patriarhului Ecumenic
12, rue Daru (Paris)

Cucernice Părinte,

Ca răspuns scrisorilor Sf. Voastre cu data de 16 Noembrie a. c. cu privire la Octava de rugăciuni pentru Unirea Bisericilor, mă grăbesc cu plăcere să Vă comunic că mă unesc foarte bucuros la această Octavă de rugăciuni în spiritul Sfintei Biserici Ortodoxe, adică înălțând rugăciuni pentru unirea Sfințelor Dumnezeești Biserici păstrând plinătatea onorurilor și drepturilor lor, cu spiritul propriu Ortodoxiei întru cât privește independența reciprocă, libertatea și egalitatea frățească apostolică, amintindu-ne de cuvintele inspirate de Dumnezeu în al treilea Sobor ecumenic în privința păstrării libertății ce ne-a fost dată în dar prin sângele Domnului nostru Iisus Hristos, Liberatorul neamului omenesc. (Canonul 8 al Soborului).

Prescripțiile privitoare la Octava de rugăciuni vor fi date C. P. B. ...rectorul parohiei noastre din Lyon.

Bine voiți a primi, Cucernice Părinte, asigurarea celor mai bune sentimente din partea mea întru Hristos Domnul.

† Mitropolit Euloghie

Reunirea odată implinită, cum va fi „Corpus Christi“ ? Nu putem ști deocamdată decât atât că măreția redobândită va întrece cu mult pe aceea de odinioară. Este sigur că atunci Biserica lui Hristos se va deosebi mai mult decât într'un amănunt de ceea ce va fi fost fiecare grup izolat de creștini. Spiritul di-

vin de fraternitate va sufla fără piedică între suflete. Culturile diverse, până atunci despărțite prin granițele grupurilor, vor înțelege că firile lor sunt mult mai de grabă complementare decât opuse.

Pentru binele tuturor și pentru frumusețea întregului se vor manifesta aceste complementări. Mulțumită convergenței umilinței, rugăciunii și pocăinței tuturor înțelepciunea va termina actul întâi al operei sale: adunarea creștinilor într'o unitate vizibilă.

Atunci va înceta intolerabilul scandal de o vechime de nouă veacuri: lipsa de unire a ucenicilor lui Hristos, adevărata piatră de poticnire pentru necredinciosul în drum spre Evanghelie ca și pentru păgânul martor al rivalității dintre eroicele devotamente misionare.

Atunci va fi cu puțință pentru înțelepciune să-și împlinească repede al doilea act al misiunii sale: prin creștinii uniți să ducă miliardul de păgâni la picioarele lui Hristos.

Anumite persoane nu vor întârzia de a pune dilema: sau D-ta nu ești sincer, sau nu mai ești catolic. Un catolic crede în manifestarea vizibilă a unității Bisericii sale.

Pentru un catolic „Octava” nu poate avea decât un sens: a aduce pe celelalte confesiuni creștine la o umilă supunere față de Papa dela Roma. Și fiindcă rezultatul acesta este nesigur, hipotetic și iluzoriu „Octava” rămâne pentru el mijlocul de a duce la Roma cât mai multe suflete izolate. Cu alte cuvinte: „Octava” nu poate fi pentru un catolic decât mijloc de prozelitism, de cucerire spirituală. Să-l facă pe un Ortodox, pe un Anglican sau pe un Protestant să ia parte la ea înseamnă să-l împingă într'o cură spirituală, într'un laț întins bunei credințe a oamenilor de către imperialismul spiritual al Romei.

Nu inventez nimic. Această acuzație este o realitate. S'ar putea bucurosi adaoga: n'ai vorbit chiar D-ta într'un articol din „Laudate” (Numărul de Martie, 1935) despre „Succesorul lui Petru singurul centru vizibil al Unității, etc.”.

Obiecția este gravă. O găsiți la obârșia regretabilelor neînțelegeri care, dacă ar continua, ar face în mod fatal să dispară ecumenicitatea Octavei. Inșă tocmai ecumenicitatea umilinței, a rugăciunilor și a posturilor independente, dar convergente este, după convingerea noastră intimă și neclintită, ceea ce așteaptă Milostivirea lui Dumnezeu pentru a-i reuni pe creștinii despărțiți. Convingerea aceasta este în noi atât de adâncă, obiectul ei ni se pare atât de evident, încât, după părerea noastră, constituie al doilea stâlp psihologic al „Octavei”, primul fiind cel arătat mai sus: „Confiteor”-ul comun, cu roadele sale: umilința, pocăința și rugăciunile convergente. Rămâne să atingem al treilea

și ultimul temei psihologic, care va fi și răspunsul la obiecția de mai sus.

Observăm în prealabil că există pentru ateste obiecții un răspuns elegant, practic și binefăcător. Pentru cei care se tem de acapararea din partea Bisericii Romane a acestei minunate Octave, anglicană de origine, (temere cu totul himerică) în orice caz faptul de a se abține dela ea n'ar fi mijlocul de a o împiedeca. Lucrul este evident. Ar trebui dimpotrivă sub impulsia unei sfinte emulațiuni, lipsită de sentimentul rivalității, să-și dea neîncetat toată osteneala spre a o desvolta, răspândi și universaliza în grupul său această mare operă spirituală. O astfel de muncă, făcută de către fiecare confesiune după propria ei mentalitate, în fond ar atinge scopul urmărit de către fiecare din celelalte, cuprinzându-se în ele și Biserica Romană și anume: realizarea Unității ce fel a voit-o și a cerut-o Domnul nostru Iisus Hristos.

Dar să înfruntăm direct obiecțiile ce ni s'au făcut.

Să fim bine înțeleși dela început, că ori cine participă la „Octavă” își păstrează complet neatinsă teologia sa creștină. Înainte de „Octavă”, în timpul ei și după ea rămâne catolic, rămâne ortodox, rămâne anglican, rămâne protestant. Altfel ecumenicitatea ar fi imposibilă. Ar fi deci imposibil de a realiza pe planul ispășirii și al rugăciunii în vederea re-unirii creștinilor ceea ce se face la Geneva la Liga interconfesională și internațională „Pro Deo” pe planul spiritualismului și al civilizației creștine pentru o apărare convergentă a ideii de Dumnezeu? O astfel de declarație necesară, și pe care nimeni n'ar putea refuza să o iscălească n'are nimic ofensator pentru nimeni. Fiecare va face „Octava” după linia spiritualității sale, liber din partea lui să-și modifice fiecare intențiune zilnică 1).

Esențialul constă în colectivitatea uneia și aceleiași umilință, rugăciune și pocăință pornind ca un mănunchiu de raze convergente spre acelaș scop: Re-Unirea Creștinilor.

După ce am spus și afirmat acest lucru fără nici un subînțeles, rămâne de examinat o antinomie psihologică foarte reală. O luăm, admirabil formulată, din: „Réunion chrétienne, le problème oecuménique dans la conscience Orthodoxe” a Părintelui Sergiu Bulgahov:

„A tăcea, sau a face să tacă în noi, fie și pentru o singură clipă, conștiința ce o avem că din partea noastră este adevărul și în consecință conștiința ce o avem că eroarea se află

1) În Ianuarie 1935: Intențiunea ortodoxilor în timpul acestei Octave era formulată așa: „Să arate Dumnezeu ortodoxilor și catolicilor modul cel mai bun pentru a se uni din nou”. Nici că se poate mai bine.

din partea celor ce nu împărtășesc credința noastră, n'ar însemna a ne face vinovați de indiferență și de lipsă de credință; n'ar însemna a da dovada unui eclecticism, care caută să scape de necesitatea de a mărturisi adevărul, și la nevoie de a suferi pentru el?..."

Transpunând această contradicție în privința „Octavei” am putea-o formula în chipul următor: Ortodoxul sau Protestantul sau Anglicanul sau Catolicul împins de înflăcărea sa religioasă să lucreze pe latura „spirituală” pentru Re-Unire, intră în acțiune. Omeneste vorbind intră într'un impas. Căci îndată își pune întrebarea dacă poate, fără a se lovi chiar de înflăcărea sa, să se roage ca Biserica, vieța vieții sale, să nu mai fie absolut la fel cu ce era înainte, din moment ce e vorba să ceară pentru ea un viitor în anumite puncte diferit de trecut. Spre a fi credincios celui mai frumos sentiment al Bisericii sale: durerea vie cauzată de despărțirea creștinilor, ajunge la a se putea bănuși pe sine însuși de trădare față de propria sa biserică pe care o iubește ca pe o mamă. Iată-l astfel la extrema limită a punctului de vedere uman, îi rămâne să facă ultimul pas; să treacă peste sine însuși spre a „se arunca” în divin. După cum spunea într'altă privință Pascal: „Ultimul pas al rațiunii este de a se depăși pe sine însăși”. Trebuie făcut deci actul de totală încredere, de absolută lăsarare în voia bunătății infinite și atotputerniciei lui Hristos cel înviat din morți.

Numai dragostea pentru Hristos poate rezolva această chinuitoare contradicție. De altminteri câte alte antinomii secrete încolțesc în sufletul fiecărui credincios, în întregimea vieții sale spirituale adâncite, care să nu se poată rezolva decât prin confundare plină de încredere în dragostea Aceluia care știe tot și poate tot. Cu prețul acesta, într'o regiune nouă și într'o supremă așteptare, mulțumită acestei depășiri de sine însuși, revine dulcea pace a lui Hrist, o pace suavă, adâncă și tainică, radioasă ca Lumina Thaborului.

Încotro ne împinge Duhul? Nu știm. Suflă încotro vrea el. Știm numai că El ne împinge și atât ne ajunge.

Ne ajunge fiindcă știm că în marea operă de Re-Unire va păstra adevăratele valori. Numai deformațiunile umane vor fi lepădate, ca șgura la vâpaia flăcării.

Doarece toți își păstrează teologia lor confesională, am putut vorbi despre „Petru” singurul centru vizibil al Unității. Prin aceasta n'am făcut decât să amintesc trecutul celor dintâi zece veacuri în care el a fost centrul vizibil al unității după împrejurările istorice de atunci și conform cu dezvoltarea necesară a oricărei intrupări divine în om, a oricărei creșteri organice, fie și a organismului transcendental al Trupului mistic al lui Hristos.

Să nu se uite că am adăogat calificativul: al unicei însă nu *uniformei* turme, calificativ foarte însemnat și de o însemnătate expresă. Deși ar fi poate și mai bine de a nu vorbi după ideologia sa confesională, când se vorbește despre „Octava”, trebuie să recunoaștem că uneori este greu, și că nu totdeauna s'ar putea face fără nici un inconvenient față de proprii coreligionari. Catolicul are teama instinctivă, uneori chiar maladivă, de interconfesionalism. Ortodoxul se teme de imperialismul spiritual, Protestantul de precizia și definiția dogmatică, Anglicanul de neconformismul tradițional.

În raporturile lor cu Catolicii (conversații, colaborări pe teren neutru, etc) se întâmplă adesea ca necredincioșii și credincioșii altor confesiuni creștine să se simtă stânjeniți. Le e frică de ceace se numește „prozelitismul catolic” și ușor îi bănuiesc pe catolici de nesinceritate. Este ceva omenesc. Expresii adesea întrebunțate de catolici ca de ex.: „cucerire de suflete”, „cucerire apostolică”, „armata misionară”... înțelese de dinafară n'au acelaș înțeles ca văzute de dinlăuntru.

De dinafară vitraiurile catedralelor par negre, mohorite, adevărată piedică pentru lumină. Văzute de dinlăuntru aceleași vitraiuri lasă să filtreze jocuri de culori armonioase și suave pline de evocații divine, capabile să încante privirile fermecate de scenele luminoase pe care le înviează. Spre a-ți forma ideea justă despre apostolatul catolic, la care orice catolic trebuie să-și dea silința de a ajunge, trebuie să mergi la textele autentice: adevăratul catolicism trebuie să fie pătruns de spiritul evangheliei. Convins că între divin și uman este o distanță infinită, catolicul n'are decât o singură directivă pentru apostolatul său: de a se sili, prin urmarea harului de sus, să arate prin vieța și faptele sale adevărata înfățișare a catolicismului, de a-și manifesta credința în valurile gândirei și ale acțiunei. Fericirea lui constă în a reuși să-i facă pe frații săi, oamenii, să întrezărească în el icoana, sau mai bine zis ceva din icoana lui Hristos; în a fi în oarecare măsură un „Cristofor”. Cinstea râvnită de el este de a îngădui lui Hristos să se arate, căci prin aceea se arată Hristos se și dovedește.

Catolicul nu poate admite nici o manoperă amăgitoare, nici un tertip apologetic, într'un cuvânt nimic ce ar putea să apese asupra sufletelor. Deoarece aceasta ar însemna asuprirea libertății, și în anumite grade ar intra în categoria violenței morale. Însă în Codicele dreptului canonic (can. 135) stă scris: „Nimeni nu trebuie silit să îmbrățișeze, fără voia lui, credința catolică”. Dovadă că expresia „silit fără voia lui” exprimă ideea de violență morală este că nimeni nu este socotit că a primit un sacrament, dacă în forul lui intern îl refuză, sau dacă primindu-l

În prima copilărie (de exemplu botezul), ar refuza de a și-l însuși pe măsură ce apare uzul rațiunii. Altă dovadă este și constatarea juridică, în destule cazuri de căsătorie, a nulității ei din cauza violenței morale, din cauza lipsei de libertate suficientă.

Prin urmare de drept (și dacă uneori de fapt lucrurile se petrec altfel, faptele rămân condamnate atât de dreptul pozitiv cât și de conștiința naturală) catolicul nu admite decât convertirile sincere. Dar acest lucru îl admite orice confesiune creștină sub pedeapsa de a fi asupritoare de conștiinți în cazul că ar refuza să primească la sânul ei pe oricine este convins că se îndreaptă spre adevăr, când bate la ușa ei. Pentru coreligionarii părăsiți este totdeauna dureros.

Însă este foarte limpede că cel ce pleacă îi părăsește fără vină spre a se duce unde vede el mai mult adevărul. Fără îndoială problema responsabilității morale este un mister chiar pentru conștiința care caută să se cunoască pe sine însăși necum pentru acela care ar avea temeritatea să o judece. „Nu judecați și nu veți fi judecați“. Să-i lăsăm lui Dumnezeu grija de a sonda „rărunchii și inimile“, mai ales că tot restul nu este decât deșartă curiozitate.

Care va fi repercusiunea acestor idei foarte elementare asupra „Octavei“? Se va trage oare concluzia că „Octava“ este un mijloc spiritual pentru catolici spre a pune la cale convertiri individuale? Unii s'au gândit la aceasta. Alții au și spus-o. Ce eroare! Am vorbit tocmai acum despre dreptul moral imprescriptibil pentru orice convertire cu adevărat sinceră, și numai pentru asemenea convertiri. Afară de faptul că oricare dintre confesiunile creștine ar putea să considere „Octava“ din acelaș punct de vedere ceace le-ar pune pe toate în acelaș plan psihologic, este foarte clar că acest punct de vedere n'ar coincide cu perspectiva „Re-Unirei“. O „Re-Unire pe cale de somatie la convertiri individuale spre o singură confesiune, fie și cea catolică, ar fi ceva iluzoriu. Plecările îi fac să reacționeze și să se întărite pe cei ce rămân; este o lege psihologică. Cantitatea infimezimală de Anglicani convertiți (12.000 din 40 de milioane) spune Părintele Jérôme în al său „Plaidoyer Catholique pour la réunion“ nu ne ajută cu nimic. Ceace ne trebuie este soluția preconizată de către Cardinalul Mercier și Lordul Halifax.

Este ridicol de a căuta să stabilești legături între „Octavă“ și convertirile individuale, joc de copii care fac pe profeții. Cine încearcă să scruteze planurile lui Dumnezeu va fi strivit de greutatea slavei Sale și va cădea în leșin cu prognosticurile sale omeneste.

Scopul „Octavei“ este mult mai vast: să ne înălțăm cu toții spre Dumnezeu, Ortodoxi, Protestanți, Anglicani, Catolici,

intr'o rugăciune plină de durere și prin aceasta să ne și purificăm. Când ne vom fi înălțat cu toții, prin corespunderea noastră cu harul divin, destul de sus, până acolo unde deși vapori omenești se rarefiază, Duhul Sfânt liber de a inspira mulțimea aceasta loială, sinceră și purificată, va face minunea unor nouă Rusalii, minunea Re-Unirei. Să ne întărim cât mai mult convingerea că scopul „Octavei” este o minune. Credința noastră să fie puternică și minunea se va împlini. „Dacă aveți credință cât un grăunte de muștar și veți spune muntelui acestuia, mută-te de aici acolo, el se va muta și nimic nu va fi cu neputință vouă. Dar un astfel de demon nu se gonește decât prin post și rugăciune”. Ce contează pentru Dumnezeu să frângă neînțelegerile, să moaie spiritele și inimile tuturor, să-i facă pe teologi și filosofi să se înțeleagă, să împace ierarhiile?... Nu mai puțin decât un firicel de paiu.

În rezumat :

„Octava” nu este de proveniență catolică.

„Octava” nu este menită să fie acaparată de catolici.

„Octava” trebuie să fie o mare operă ecumenică cu o triplă bază psihologică :

1. Un „Confiteor” cufundat în umilință, pocăință și rugăciune independente dar convergente.

2. Necesitatea ecumenicității acestei convergențe ;

3. Păstrarea independenței radicale a acestei ecumenicități necesare.

Iată ceea ce am putea numi „triunghiul” „Octavei”.

„Octava” are drept scop o „Re-Unire” generală despre care nu știm decât un singur lucru că Dumnezeu o vrea, din moment ce Hristos s'a rugat pentru ea.

De ar da Dumnezeu să fi contribuit la risipirea prejudecăților ! De am vedea în curând „Octava” admisă pretutindeni de către Protestanți, de către Anglicani, de către Ortodoksi și de către catolici. De-am putea-o vedea desvoltându-se, întinzându-se și trecând peste Creștinii despărțiți ca adierea peste grânele coapte pe care le pleacă spre închinăciune către Creator, Tatăl nostru carele este în ceruri.

De altminteri dorințele noastre de catolici se deosebesc oare de cele exprimate la conferința din Lamberth la 1920 ? „Ne place a crede că Duhul Sfânt ne-a poruncit să ne asociem, în chipul cel mai solemn, prin pocăință și rugăciune, cu toți aceia care deploră desbinările creștinătății și trăiesc viziunea și speranța unității vizibile a întregii Biserici... iar scopul acesta divin n'ar putea fi realizat printr'un proiect de unire care în cele din urmă n'ar cuprinde și marea Biserică latină a Occidentului”.

Și se deosebesc ele oare de acelea ale unui Pastor dintre cei mai distinși ai unei comunități protestante franceze: „Sunt unul din aceia pe care îi muncește misterioasa nostalgie a Unității?” „Cum se va înfăptui Unitatea pe care o dorim cu atâta înflăcărare nu știu. Dar ceea ce știu și ceea ce cred este că într-o zi se va face, pentrucă trebuie să se facă, pentrucă dumnezeescul Cap al Bisericei o vrea, pentruca lumea să creadă că într'adevăr Tatăl L-a trimis. Asupra acestui punct, pare-mi-se, toți creștinii ar putea să se înțeleagă și să pună în comun aspirațiile și rugăciunile lor. Cât despre mine m'aș socoti foarte fericit, dacă mi-ar fi dat să risipesc în jurul meu câteva prejudecăți, și să contribui în felul acesta măcar cu înlăturarea unui grăunte de nisip la netezirea drumului celui lung care ne desparte de țintă”.

Și mai plină de mângâiere este mărturia impresionantă în privința „Octavei” a unui Episcop Rus emigrat: „Rugăciunea aceasta și ideea aceasta ne sunt dragi mai presus de toate nouă Rușilor, căci Golgotha Patriei și Bisericei noastre ne-ă arătat cât este de necesară Unirea spre a rezista ateismului și nelegiuirei”.

„Octava” înțeleasă și făcută de către diferite confesiuni în spiritul pe care am încercat să-l descriem și pe care îl socotim adânc creștin și adânc catolic nu și-ar atinge toată amploarea, dacă ar fi sortită să închidă și să zăgăzuiască în opt zile pe an comuna noastră sfortare de smerită pocăință și rugăciune. Aceste opt zile trebuie să fie zile de solemnă rugăciune, caracterizate prin convergența cunoscută, apreciată și voită, pentruca solemnă convergență este dorită de Hristos. Ar fi deci opt zile de comună reculegere în care ar trebui să se învieze pocăința și rugăciunile zilnice.

Dea Domnul ca în zilele acestea binecuvântate să se producă o imbelșugată zămislire de hotăriri înflăcărare, de jertfe generoase, de închinări de vieți necunoscute și ascunse dedicate acestei opere spirituale, într'un anumit sens, și mai necesară decât opera misionară, deoarece această operă poate fi prefața întregii evanghelizări spornice a lumii. În sfârșit facă cerul ca la toate confesiunile creștine să se ivească și să înflorească Mănăstiri pline de râvnă, în mod exclusiv consacrate rugăciunii, pocăinții și muncii intelectuale în favoarea „Unității Creștine” 1).

P. Couturier

1) Din cauza lipsei de spațiu am fost siliți să renunțăm la o serie de note și documentări.

Insemnări

Dumitru Neda. — Sfântul în redingotă, ven. C. Ferrini, † 1902. Blaj, 1935.

Rar apare o publicațiune, care să îndrume tineretul desorientat de azi, să-l ferească de atâtea cotituri ale ispitelor de clipe. Tipărirea mărețelor modele ale „eroilor vieții creștine” este bine venită, cheazășie curată și vrednică de urmat în această vreme de „buimăceală pe toată linia; sbuciumare istovitoare, nesiguranță chinuitoare în minți și inimi” (pag. 41). Să fie un îndemn „idealul creștin realizat în viața unui laic, savant de mână întâi...” (pag. 7). Următoarele frumoase și pilduitoare cuvinte trebuiesc reținute: „Pedagogia Nazarineanului nu ofilește rujile de copil; nu înăcrește viața, nici nu amorțește avânturile intraripate ale tinereții..., ciuste și laudă pedagogiei acesteia creștii” (pag. 18). Ferrini impacă pe migălosul savant „fascinat de slova greu de înțeles a palimpsestelor... cu concentrata reculegere duhovnicească” (pag. 49). Dovedind cu prisosință că mari gânditori, iluștri scrutători ai științelor naturii... pot cu desăvârșire să aparțină „cetei binemăritorilor închinători ai crucii și ai Evangheliei” (pag. 56). Cartea aceasta este un adevărat îndreptar, care face să izvorească dorul de trăire creștină.

Trebuie să fie întâmpinată cu inima deschisă.

c. g.

N. Cartoian. — Poema cretană „Erotocrit” în literatura românească și izvorul ei necunoscut.

Poema cretană care a circulat la început în manuscris — unul din 1720 se găsește în British-Museum — a fost publicată mai întâi la Veneția în 1717, poemă atât de populară neo-greacă, și atât de iubită de domnii și de boerii noștri, în timpul Fanarioșilor, tradusă în românește și pusă în versuri de Anton Pan, pe învățătorul Dionisie Fotino, stabilit în București o transpune din vechiul dialect aspru cretan în limba vorbită de azi și bancherul sibian Zenobie Pop o publică la Viena în 1818.

Origina ei preocupă însă pe toți erudiții greci și streini și cum domnul N. Cartoian cunoaște bine greaca modernă și cum îl pasionează cărțile vechi

în legătură mai ales cu literatura noastră, i-a urmărit de ani filiera în bibliotecile streine, confruntând manuscrise pretutindeni în Occident mai ales și în fine anul acesta, are norocul și recompensa să-i găsească precis izvorul într'un roman francez cavaleresc dela sfârșitul evului mediu : Paris et Vienne, tipărit pentru prima dată în Anvers la 1478. Scris mai întâi în limba provençală, poate — nu a fost încă dovedit — din catalană și tradus în limba franceză de un marselez *Pierre de la Cyhede*. Romanul a pătruns până în veacul al XVII-lea în nouă literaturi.

A fost desigur tradus, ca toate lucrările poetice franceze medievale, și în limba italiană, în versuri, apoi de aci s'a inspirat poetul cretan Kormaros care a localizat-o schimbând-o foarte puțin, înlocuind papa, cardinalii, episcopii cu cler ortodox și luptele cavaleresti de Tournoi cu războaie... curios e că poporul cu care luptă neamul eroului grec este imperiul Vlahila, ceea ce desigur încântă orgoliul boerilor noștri prea fanariorizați. Iubirea contrariată și în urmă răsplătită, sfârșind în glorie a eroilor Paris-Erotocriton și Vienne-Aretupo este însă aceiași, numai că precum Grecii înlăturând lungimile romanului medieval francez, o face mai concisă, mai umană, îi dă un caracter specific grecesc și se lipește de firea poporului atât, încât ajunge ca un fel de oglindire de poezie pur grecească. Chiar acum se încearcă în Grecia, punerea ei pe scenă. Descoperirea fericită erudită a domnului Cartoian, a răspândit cu mari laude pretutindeni. În Grecia jurnalele se ocupă în pagini întregi de descoperirea făcută de savantul român, cu mari laude.

La sfârșitul cărții interesante a domnului Cartoian miniatuiri ale edițiilor românești publicate ne arată scene din romanul de iubire, cu atâta pasiune citit și de Costache Negruzzi între alții și de unde probabil s'a inspirat pentru ideea de a scrie și el nuvele istorice.

m. f.

L'Orient Chrétien : Des Apôtres jusqu'à Photius în 8 de XVIII, 472 pag. cu 4 hărți colorate : se găsește la autor : Mgr. C. Lagier : „Bureau de l'oeuvre d'orient“, 20 rue du Regard, Paris.

Bine cunoscutul și competentul director general a „l'oeuvre d'Orient“ ne dă aici un foarte interesant rezumat al istoriei Orientului creștin. Pe lângă evenimentele însemnate ale Bisericii din Răsărit și pe lângă figurile cele mai reprezentative din viața lor. găsim o mulțime de precizii interesante despre teologie, liturghiile răsăritene, organizațiile bisericești și dezvoltarea lor, eresurile, schismele, luptele doctrinale, etc.

Cele patru (4) hărți mari colorate (bine redată, pe hârtie specială și afară de text) sunt o fericită inovare și o complectare a textului : Cea dintâi „Drumurile Apostolilor și ale principalilor misionari“ a II-a Expansiunea Creștinismului (propagarea lui în jurul Mării Mediterane e redată cu mai multe culori după veacuri...) a III-a Imperiul romano bizantin sub Iustinian

(cu hotarele diferitelor diocese și provincii) a IV-a Cuceririle Arabilor și ale Barbarilor asupra Imperiului bizantin.

Intr'o a doua ediție va fi bine venită mențiunea împăcării definitive a lui Foșiu cu Biserica Romei. Studiile nouă ale savanților bizantinști Venance Grumel („Echos d'Orient”) și ale lui Abbé Dvornick (Praga) ne-au adus această concluzie istorică de tot nouă încă, chiar în lumea cea bine informată.

Urăm acestei cărți scrisă de un prieten al Răsăritului creștin cea mai largă răspândire. Să grăbească mult dorita unire a Bisericilor creștine.

a. m.

C. Stere. — Ciubărești... În ajun

Ultimele volume apărute ale romamului biografic al Domnului Stere... întins în felul lui Jean Cristophe „al lui Romain Rolland...” „Cu cât viața domnului Stere, numai evocă mediul caracteristic, de la Năpadeni și, tragica lui copilărie pe apriga Smaragda Teodorovna — Stepele rusești și rătăcirea în Siberia, cu cât sa apropie de viața lui de om politic ieșan, banalizat și statornicit într'un fel de burghezie socialistă, cu atât viața din romanele D-sale devine mai cotidiană, cu suferințe mărunte, lupte politice de suprafață și ironii de partizan care vorbește la o întrunire publică de la noi. Nu-i iert domnului Stere caricatura care o face din Carageale și nici felul cum îl micșorează pe Domnul Nicolae Iorga. — Restul... sunt oameni la fel cu dumnealui și nu mai impresionează.

m. f.

E. Lovinescu. — Bălăuca.

Noul roman al domnului Lovinescu, apărut în iarna aceasta, se petrece în jurul lui Eminescu. Este o fericită împrejurare literară, întârzierea atâtor ani ai scriitorului în domeniul criticii și, pentru Bălăuca este și mai fericită împrejurarea că a venit în rândul al patrulea, în celelalte trei romane adâncindu-și talentul epic. Bălăuca față de Mite este pur epică, nici bănuială numai avem de o îndepărtată conștiință critică, care să vrea să puie totuși un adevăr documentar în ceea-ce creapă. Eminescu ascultând de cele ce-i spusese Mite... oare? Nu, dintr'un fel de indemn al inconștientului, sau pur și simplu pentru că nu știi ce să faci cu tine, când rămâi, gol de dragoste, care te prinsese pe deahtregul, sau poate mai exact să scape de sarcasmele lui Carageale, pleacă spre Iași. — Conștiința lui clară așa de clară așa de puțin ia parte la această călătorie, încât odată ajuns, s'ar fi întors cu al doilea tren, dacă un cunoscut întâlnit în gară nu i-ar fi adus aminte de Creangă... Întâlnirea între cei doi în bojdeuca din Țicăul de sus, este pur și simplu o minune, cum minune eminesciană este, dar aparține fanteziei creatoare a domnului Lovinescu.

evocarea iubirei lui pentru „fărăma de trup cu fulg de nume” Veronica.

Felul cum este pusă Viena elegant și occidental, mediul de studenți ardeleni... felul cum este evocat Iașul, tot cu aceeași pecetie eminesciană, dar nu Eminescu, ci Lovinescu —Junimea— senină și joviala figură a lui Pogor, și însăși Veronica, ușurată, dar cât de fragilă și fermecătoare totuși învăluită în dragostea poetului, naturală și omenească cum nu se poate, dau un farmec nou vechilor amintiri desenate banale până la romanul lui Sorinescu și apoi ridicate și transfigurate pentru totdeauna. O scenă realistă: ultima întâlnire a lui Eminescu cu Veronica, când părăsește el definitiv Iașul, de un adevăr atât de crud și de desnădăjduit, face din ceva care ar fi putut fi atât de scabros, o atât de dureroasă și adâncă epopee a vieții omenești...

Apoi sfârșitul și mărturisirea între cei doi prieteni, semn de adio, nu s'au mai scris asemenea pagini în romanul românesc.

Când sfârșești cartea, care pare a fi numai o lungă visare, căci Eminescu se întoarce fără să o vadă pe Veronica, e de multe ori de un realism crud, pentru a se înălța la mare delicateță sufletească, pentru ca iar să fie coborâtă în noroiul zilelor... Invadă toate posibilitățile de creație pentru ca Eminescu pus în toate împrejurările vieții să rămâie tot el. Senin, plutind și salvându-se din toate împrejurările cu ritmul transfigurat de viață, al geniului său. Mai adâncă impresie am că este totuși un adevărat roman, ca și Mite, unde Eminescu, fiind Eminescu, poate fi cu oricare alt nume...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

m. f.

Cezar Petrescu. — „Luceafărul“.

Tot Eminescu evocat, copilăria lui. Casa de la Ipotești, finețea de boeroaică fără energie a mamei, grația surorii Harieta, dominarea tatălui și hoinărelile copilului sunt evocate savuros uneori, alte ori greoi și artificial. Ce se simte supărător în această carte, este artificialitatea ei... Se vede construită anume pentru ca Eminescu să apară așa cum îl vrea autorul și în masivitatea de volum care de la început va trebui să aibă atâtea și atâtea pagini. Altceva supărător este adoptarea bruscă —de ce oare?— a stilului Sadovinesc ce face romanul și mai artificial.

Când domnul Cezar Petrescu scapă de aceste obsesii, și este el cu creionul lui, atât cât este și când vine, are pagini de o rară frumusețe, cum sunt bunăoară rătăcirile lui Eminescu în păduri în ritmul versurilor lui, sau evocarea lui Eminescu în perspectiva Bucureștiului și munca lui de lucrător, în felul lui Maxim Gorki închipuț.

m. f.

Am primit la redacție :

Tinerimea Nouă, Anul III 1935 Nr. 3
Țara de mâine, An. I No. 6 Oct. Noemb.
Flori de crin, Anul IV. No. 9. Noem.
Lumina Creștinului, An. XXI. No. 12 Dec.
Dumineca, An. XII, No. 49 Dec.
Farul Nou An. II No. 69
Foia, Anul I, No. 8
Vestitorul, An. XI, No. 25.
Viața, Anul XXI. No. 12 Decembrie 1935
Echos d'orient Anul 38 No. 179.
L'Ami du Clergé, An. 52 No. 45.
Sionul Românesc, Anul XXII No. 20—21 Noembrie
Blajul, An. II. No. 10 Oct.
Maria, An. II. No. 11—12.
Fântâna Darurilor Anul VII No. 10 Decembrie
Rex. An. IV. No. 45
Dumitru Neda: Sfântul în redingotă
Ven. Contardo Ferini. Blaj 1935.
Pr. Octavian: Popa Ugrinus, 1921.

Director : **L. BARRAL**

Red. și Adm. : Bulevardul Carol No. 61

BUCUREȘTI

Abonament : Anual 200 Lei

Exemplarul : . . . 20 „